

RUDNICI UGLJENA NA PODRUČJU MEĐIMURJA I KOPRIVNIČKE PODRAVINE NAKON 1945. GODINE

COAL MINES IN THE AREA OF MEĐIMURJE AND PODRAVINA REGION AROUND KOPRIVNICA AFTER 1945

Jasna POŽGAN

Državni arhiv za Međimurje
Štrigova 102, HR-40312 Štrigova
jasnapozgan77@gmail.com

Ivana POSEDI

Državni arhiv u Varaždinu
Arhivski sabirni centar Koprivnica
Trg bana Josipa Jelačića 6
HR-48000 Koprivnica
ivana.posed@gmail.com

Primljeno / Received: 8. 4. 2019.

Prihvaćeno / Accepted: 31. 5. 2019.

Prethodno priopćenje

Preliminary communication

UDK / UDC: 622.012.2(497.524+497.525)“19”(091)
622.332(497.524+497.525)“19”

SAŽETAK

Rad se bavi razvojem eksploatacije ugljena na području Međimurja i koprivničke Podravine u razdoblju nakon 1945. godine uz osvrt na razdoblje između dva svjetska rata. Članak se uglavnom temelji na proučavanju arhivskoga gradiva koje se nalazi u Državnom arhivu za Međimurje i Arhivskom sabirnom centru Koprivnica, a da bi se nadopunili podatci koji nedostaju u fondovima navedenih arhiva korišteno je arhivsko gradivo Državnog arhiva u Varaždinu, Državnog arhiv u Bjelovaru, Državnog arhiva u Virovitici, te u manjoj mjeri članci koji se bave ugljenokopima Koprivničke Podravine uglavnom neposredno nakon 1945. i ugljenokopima 80-tih godina budući da to gradivo nije sačuvano u fondovima ugljenokopa.

Ključne riječi: rudnici ugljena, Gornje Međimurje, Bilogora, lignit, rudar

Key words: coal mines, Upper Međimurje, Bilogora, lignite, coal miner

UVOD

Prilikom istraživanja izvora relevantnih za ovu tematiku autorice su se susrele s određenim nedostatkom literature. To se prije svega odnosi na područje Međimurja gdje je problematika rudarstva zastupljena u monografijama zavičajne povijesti autora Vladimira Kalšana.¹ Djelomično se tematikom rudarstva u Međimurju odnosno koprivničkoj Podravini bavi rad Siniše Lajnerta posvećen željezničkoj infrastrukturi rudarskih tvrtki na teritoriju Hrvatske.² Što se tiče koprivničke Podravine o navedenoj tematici postoji veći broj objavljenih radova, iako se isti pretežno odnose na razdoblje do Drugog svjet-

¹ KALŠAN, Vladimir, *Građansko društvo u Međimurju*, Čakovec, 2000.; KALŠAN, Vladimir, *Međimurska povijest*, Čakovec, 2006.

² LAJNERT Siniša, *Željeznička infrastruktura rudarskih poduzeća (1918-1941): izvori* Hrvatski državni arhiv, *Holon*, br. 3(2), Zagreb, 2013, 125–157 (Dalje: LAJNERT, 2013); LAJNERT Siniša, *Željeznička infrastruktura koprivničkih ugljenokopa, Koprivnički Bregi (1945–1952)*, *Podravina, časopis za multidisciplinarna istraživanja*, br. 22, Koprivnica, 2012, 26–40 (dalje LAJNERT, 2012).

skog rata, to su radovi Mire Kolar Dimitrijević³ i Dragutina Feletara.⁴ Tematikom rudarstva u koprivničkoj Podravini nakon Drugo svjetskog rata posredno bave i radovi autora Dragutina Feletara i Petra Feletara,⁵ a Hrvoje Petrića fokusiran na pregled razvoja historiografije posvećene području Podravine.

Kako se manji broj radova bavi ugljenokopima Međimurja i koprivničke Podravine nakon 1945. godine, radu se pristupilo s arhivističkog stajališta, odnosno opisana je upravna povijesti ugljenokopa korištenjem arhivske norme ISAAR(CPF)⁶ za opis stvaratelja arhivskog gradiva.⁷ Pri opisu upravne povijesti stvaratelja naglasak je bio na samom opisu stvaratelja, odnosno na utvrđivanju točnih naziva stvaratelja u odrađenom razdoblju, mjestu djelovanja, pravnom položaju, djelatnosti i zakonskim odredbama na temelju kojih su vršili svoju djelatnost s posebnim naglaskom na vezama s ostalim pravnim osobama.

RUDNICI UGLJENA NA PODRUČJU MEĐIMURJA

Iako je primarna intencija ovog poglavlja opisati eksploataciju ugljena u Međimurju nakon 1945. godine zbog činjenice da su Međimurski ugljenokopi Mursko Središće bili pravni slijednici dviju tvrtki koje su se bavile eksploatacijom ugljena u razdoblju između dva svjetska rata dio ovog poglavlja biti posvećen navedenim pravnim prednicima, Ugljeniku Peklenica Karla Vargazona i Rudniku Kraljić i Majhen Sveti Martin. Smatramo da je potrebno obraditi i same prednike Međimurskih ugljenokopa Mursko Središće budući da su oni vrlo slabo obrađeni u dosad objavljenim radovima. Podaci o navedenim pravnim prednicima crpljeni su iz fonda Međimurski ugljenokopi Mursko Središće koji obrađen i opisan prema standardima arhivske struke,⁸ što omogućuje lakšu obradu podataka.

Ugljenik Peklenica Karla Vargazona započeo je djelovati 1919. godine, a područje njegove eksploatacije ugljena nalazilo se istočno od ceste Čakovec–Lendava, iako je bilo zabilježenih pojedinačnih iskopavanja ugljena i ranije. Tvrtka je sukladno legislativi o trgovačkim društvima registrirana kao komanditno društvo.⁹ Prema sačuvanim zapisima eksploatacija se odvijala na površinskim iskopima u

³ KOLAR DIMITRIJEVIĆ Mira, Rudnici ugljena u Glogovcu kraj Koprivnice do 1941, *Podravski zbornik 77*, Koprivnica, 1977, 30–38; KOLAR DIMITRIJEVIĆ Mira, Prijeratno podravsko rudarstvo. Rudnici ugljena na području koprivničke i đurđevačke Podravine do Drugog svjetskog rata, *Podravski zbornik 78*, Koprivnica, 1978, 48–59; KOLAR DIMITRIJEVIĆ Mira, Podravski rudnici za vrijeme Drugog svjetskog rata, *Podravski zbornik 79*, Koprivnica, 1979, 60–69 (dalje: KOLAR DIMITRIJEVIĆ, 1979).

⁴ FELETAR Dragutin, *Industrija Podravine*, Varaždin, 1984. (dalje: FELETAR D., 1984); FELETAR Dragutin, *Podravina – prinosi poznavanju gospodarskog razvoja Sjeverozapadne Hrvatske*, Koprivnica 1973.; FELETAR Dragutin, *Podravina Općine Đurđevac*, Koprivnica i Ludbreg u prošlosti i sadašnjosti, knj. 1: *Povijesno-geografski pregled od paleolitika do 1945. godine*, Koprivnica 1988 (dalje: FELETAR D., 1988).

⁵ FELETAR Dragutin, Povijesni razvoj i suvremeno značenje vađenja ugljena na podravskoj Bilogori, *Radovi Zavoda za znanstveni rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, br. 1, Varaždin, 1986, 171-191 (dalje: FELETAR D., 1986); FELETAR D., 1984., FELETAR Petar, *Industrija Podravine – od manufakturna do deindustrijalizacije (Glavne etape i procesi)*, *Podravina*, br. 20, Koprivnica, 2011.

⁶ *ISAAR (CPF), Međunarodna norma arhivističkoga normiranoga zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji*, drugo izdanje, Zagreb, 2006.

⁷ Opis stvaratelja arhivskoga gradiva spada u osnovne arhivističke poslove, a omogućava »povezivanje opisa stvaratelja arhivskog gradiva i obavijesti o kontekstu s opisima arhivskog gradiva istog stvaratelja koje se čuva u više arhiva i s opisima ostalih ustanova, kao što su knjižnice ili muzeji, koje čuvaju arhivsko gradivo istog stvaratelja. Kada više ustanova čuva arhivsko gradivo iz istog izvora, one mogu lakše dijeliti ili povezivati obavijesti o kontekstu toga izvora.« ISAAR(CPF): 9.

⁸ HR-DAM-193. Međimurski ugljenokopi Mursko Središće (1946.–1972) (dalje: HR-DAM-193). Navedeni fond je obrađen i opisan prema Međunarodnoj normi za opis arhivskog gradiva ISAD(G) te je izrađeno obavijesno pomagalo radi lakše dostupnosti. Dio podataka o navedenim prednicima može se saznati i iz fonda javne uprave, HR-DAM-15. Narodni odbor kotara Čakovec (1945.–1962) (dalje: HR-DAM-15).

⁹ Zbornik zakonah i naredbi Kraljevine Hrvatske i Slavonije, Zagreb, 1875., Zakonski članak XXXVII o trgovačkom zakonu. Navedeni zakon komanditnim društvom definira onu vrstu trgovačkog društva kod kojeg jedan ili više (vanjskih) članova jamči samo ugovorom određenim udjelom imovine dok jedan ili više (unutarnjih) članova snosi neograničenu i solidarnu odgovornost.

malom opsegu, te je nakon 1927. godine započeto istraživanje i iskopavanje u dubljim slojevima.¹⁰ Izbijanjem krize 1929. godine Ugljenik Peklenica, kao i mnoge tvrtke, počeo poslovati otežano, te je 18. srpnja 1930. godine odlukom Općinskog suda u Čakovcu u nazočnosti sudskog izvršitelja i predstavnika vjerovnika (Kraljevskog rudarskog satništva u Zagrebu) nad tvrtkom Ugljenik Peklenica uveden sekvestar koji je uključivao svu pokretnu imovinu (inventar, automobil Austro Daimler) kao i nekretnine (poslovni prostori, rudna polja Marija, Irma, Dragica, Mihajlo), a o provedbi sekvestra skrbio je imenovani sudski staratelj Mijo Kovač iz Čakovca.¹¹ Iako je nakon manje od godine dana, 1931. imenovan novi sudski staratelj/izvršitelj,¹² 15. srpnja 1931. godine proglasom Okružnog suda u Somboru (br. 8, 1631/1931) otvoren je stečaj nad cjelokupnom imovinom Ugljenika Peklenica Karlo Vargazon i Karla Vargazona, te je sazvan i prvi sastanak vjerovnika.¹³ Iz brojnih dokumenata kojima obiluje fond,¹⁴ iz bilance od 17. srpnja 1931. godine vidljivo je u iskazu prihoda i rashoda Ugljenika Peklenica, da je bilanca iznosila 15.561.849,11 dinara, a prihodi i rashodi 3.436.242,78 dinara.¹⁵ Već iduće godine uz dotadašnjeg stečajnog upravitelja ing. Vladimira Lipolda, koji će više obavljati poslove iz nadležnosti poslovnog upravitelja, vođenje stečaja nad tvrtkom preuzima pravnik dr. Bela Laszlo.

Vrijednost tvrtke Ugljenik Peklenica početkom 1930-ih u vrijeme gospodarske krize procijenjena je na oko 6 milijuna dinara. Iako u stečaju, Ugljenik (Rudnik) Peklenica nastavio je s djelatnošću nakon što su stečajni upravitelji ishodili povoljne zajmove koji su ulagani u opremanje i modernizaciju infrastrukture tvrtke. U razdoblju od 1932. do 1939. godine tvrtka je zapošljavala između 200 i 300 obitelji i ostvarila prihod od ukupno 19.872.453,31 dinara, te je u jesen 1939. godine prodana na javnoj dražbi Mestnoj hranilnici iz Maribora za iznos od 4.058.350,00 dinara, odnosno dvije trećine vrijednosti. Novi vlasnik Rudnika Peklenica uplatio je za tvrtku iznos od 421.749,00 dinara, dok je preostali iznos trebao biti isplaćen na temelju zadužbenice potvrđene 3. listopada 1939. koji će zbog izbijanja rata ostati nerealiziran.¹⁶ Tijekom stečajnog postupka protiv Rudnika Peklenica vođeno oko 150 većih odnosno 33 manja parnična postupka, oko 100 kaznenih postupaka vođeno je prvenstveno zbog krađa ugljena, a provedeno je i uređivanje gruntovnog vlasništva u zemljišno knjižnim evidencijama.¹⁷ Naravno Rudnik Peklenica je ostao u vlasništvu Mestne hranilnice iz Maribora do završetka Drugog svjetskog rata. Nakon rata u promijenjenim okolnostima Mestnoj hranilnici iz Maribora je eksproprijiran Rudnik Peklenica i podržavljen odnosno nacionaliziran. Mestna hranilnica iz Maribora je uložila zahtjev za povratom Rudnika Peklenice, ali joj je prema izdanom rješenju nadležnog suda isti odbijen.¹⁸

¹⁰ HR-DAM-15. Akt 7320/57., Poziv na sjednicu Vijeća proizvođača Narodnog odbora kotara Čakovec u Mursko Središće za 24. kolovoza 1957., prilog Referat Problemi i perspektive rudarenja u Međimurju

¹¹ HR-DAM-193. Rudnik Peklenica, Stečaj Rudnika Peklenica (objave, rješenja, zapisnici, korespondencije, računi, troškovnici) 1930.-1939., kut. 1, Akt 715/1930., Zapisnik sekvestra od 18. 7. 1930. nad Rudnikom Peklenica prema kojem je imenovan sudski staratelj o sekvestru

¹² HR-DAM-193. 285/1930, Zapisnik sekvestra od 31. 3. 1931. prema kojem je imenovan novi sudski staratelj ing. Makso Streiher iz Murskog Središća.

¹³ HR-DAM-193. Rudnik Peklenica, kut. 1, Akt br. 8 1631/1931., Proglas o otvaranju stečaja nad Ugljenikom Peklenica u kojem je naveden stečajni upravitelj ing. Vladimir Lipold a već 30.7.1931. sazvan je sastanak vjerovnika u prostoru Ekspoziture Okružnog suda Sombor u Čakovcu.

¹⁴ Tu se podrazumijeva gradivo u kutijama br. 1 i 2 koje se tiču Rudnika Peklenica.

¹⁵ HR-DAM-193. kutija br. 1, Isto. Zahtjev upućen od strane stečajnog upravitelja ing. Vladimira Lipolda kao mjerodavnom Okružnom sudu u Beloj Crkvi (Vojvodina) s priložima (račun prihoda, bilance) radi podmirenja troškova prilikom obavljanja poslova u stečaju.

¹⁶ HR-DAM-193. kutija br. 1, Isto, R 736/50, Dopis dr. B. Laszla u kojem traži od Kotarskog suda u Čakovcu isplatu naknade za troškove vođenja stečajnog postupka za navedeno razdoblje s priloženim troškovnikom.

¹⁷ Isto. U navedenom dopisu odnosno zamolbi dr. Laszla upućenog Kotarskom sudu u Čakovcu navedeni su podaci o brojnim sudskim sporovima koje je on, kao stečajni upravitelj, bio primoran provoditi radi raznih potraživanja kao i činjenice da je u pogledu gruntovnog vlasništva morao uvesti reda u evidencijama budući da je vlasnik Karlo Vargazon sklapao uglavnom usmene dogovore vezane uz najam zemljišnih čestica, a vrlo rijetko da su postojali kupoprodajni ugovori vezani uz kupnju zemljišta na kojima su bila rudna nalazišta.

¹⁸ HR-DAM-102. Općinski sud (Kotarski sud) u Čakovcu (1945.–1990.) (dalje: HR-DAM-102), Konfiskacije i nacionalizacije sv. 800–1000, R 892/1946., Mestna hranilnica Maribor.

Rudnik Kraljić i Majhen je utemeljen 1938. godine u Svetom Martinu na Muri kao trgovačko društvo. Osnivači su bili Josip Kraljić (krojač) i Josip Majhen (činovnik) iz Čakovca. U počecima djelovanja rudnik je funkcionirao na primitivnoj osnovi, a eksploatirao je ugljen na području zapadno od ceste Čakovec–Mursko Središće uz obalu Mure u pojasu oko 3 km širine. Već 1939. godine Rudnik je prešlo sjedište tvrtke iz Svetog Martina na Muri u Mursko Središće.¹⁹ Tvrtka je kasnije u pogledu proizvodnje i tehničkih uvjeta postala uspješna kao i Rudnik Peklenica. Rudnik je poslovao i tijekom mađarske okupacije, a nakon završetka rata poduzeće je na temelju pravosudnog/upravnog rješenja konfiscirano vlasnicima te je provedeno brisanje vlasništva u trgovačkom registru nad Rudnikom kod mjerodavne pravosudne ustanove i uknjižba istog u državno vlasništvo.²⁰

Dakle, oba rudnika su 1946. godine postala državnim poduzećima prema Zakonu o nacionalizaciji, te su integrirana u novo poduzeće pod nazivom Međimurski rudnici Mursko Središće.²¹ Već iduće godine poduzeće je objavom Ministarstva financija Narodne Republike Hrvatske postalo republičkim poduzećem,²² a 1948. godine proglašeno je poduzećem od općedržavnog značenja.²³ Godine 1951. poduzeće mijenja naziv u Međimurske ugljenokope Mursko Središće, te postaje kotarskim poduzećem.²⁴

Novoutemeljeno poduzeće obavljalo je eksploataciju na suvremeniji način kroz investicije u istraživanja, nabavu mehanizacije te obavljanje iskopavanja na većim dubinama. Poduzeće je u poratnim godinama, 1950-ih godina, zapošljavalo čak 1298 djelatnika dok su ih njegovi prednici, kako je ranije napomenuto, zapošljavali između 200 i 300.²⁵ Zbog određenih faktora poput iscrpljivanja zaliha ugljena, potrebe za daljnjim dubinskim istraživanjima odnosno investiranjima, upitne rentabilnosti kao i promjene trendova što se tiče prelaska na nove izvore energije (nafta, zemni plin) Međimurski ugljenokopi su djelovali do 1971. godine kada je donijet Zakon o Republičkom fondu za supstituciju djelatnosti ugljenokopa prema kojem je bilo predviđeno korištenje sredstava iz fonda za participaciju u izgradnji objekata kojima se zamjenjuju djelatnosti rudarstva, kao i za pokrivanje istih u 1970. i tijekom likvidacije.²⁶ Međimurski ugljenokopi definitivno su prestali s radom 1972. godine odnosno promijenili su djelatnost.²⁷

Na području današnje općine Sveti Juraj na Bregu (do 1990-ih Lopatinec) zabilježena je eksploatacija ugljena od 1918. godine kada je osnovan rudnik ugljena u naselju Dragoslavec. Osnivač rudnika bio je Juraj Brlek. Navedeni rudnik mijenjao je vlasnike do 1948. godine kada je uključen u sastav poduzeća Čakovečki magazin. U sastavu istog bio je do 1952. godine kada postaje pogon u sastavu Poljoprivredne zadruge Lopatinec, a 1955. godine stječe status samostalne privredne jedinice. Rudnik je obavljao eksploataciju rude na primitivnoj bazi do 1952., te je opskrbljivao pretežno lokalno stanovništvo, a 1958. godine je bio u likvidaciji.²⁸

¹⁹ HR-DAM-15. Akt 7320/57., Poziv na sjednicu Vijeća proizvođača Narodnog odbora kotara Čakovec u M. Središće za 24. 8. 1957., Prilog Problemi i perspektive rudarenja u Međimurju

²⁰ HR-DAM-102. Konfiskacije i nacionalizacije, sv. 401-600, R 584/1946., sv. 601-800, R 635/1946., Rješenje o konfiskaciji imovine Josipu Majhenu i supruzi Genovevi kao pripadnicima njemačke nacionalnosti te o uknjižbi vlasništva nad polovinom vlasništva nad poduzećem u korist države.

²¹ HR-DAM-15. Zapisnici sjednica narodnog odbora kotara Čakovec 1945.–1957., Akt 7320/57 od 14. 8. 1957., Poziv za sjednicu Vijeća proizvođača s prilogom, Referat Problemi i perspektive rudarenja u Međimurju

²² Narodne novine, 11/1947, Objava Ministarstva financija NR Hrvatske prema kojoj je poduzeće ujedno bilo i registrirano.

²³ Službeni list FNRJ, 111/1948., Ukaz Prezidijuma Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

²⁴ Narodne novine, 31/1951., Objava iz registra privrednih organizacija o upisu promjene.

²⁵ HR-DAM-15. Zapisnici sjednica NOK-a Čakovec 1945.–1957., Poziv za sjednicu s prilogom, Referat. Broj zaposlenih naveden je u referatu za 1957. godinu dok je podatak o broju između 200 i 300 djelatnika naveden za Rudnik Peklenicu u razdoblju 1932.–1939. u molbi odvjetnika B. Laszla od 28. 5. 1951.

²⁶ Narodne novine, 18/1971., Zakon o republičkom fondu za supstituciju

²⁷ Narodne novine, 25/1972., Objava iz registra privrednih organizacija o promjeni odnosno proširenju poslovanja poput proizvodnje aluminijskih radiatora.

²⁸ HR-DAM-15. Zapisnici sjednica NOK-a Čakovec 1945.–1957., Poziv za sjednicu Vijeća proizvođača s pri-

Na području općine Štrigova eksploatacija ugljena započela je 1932. godine kada su u naseljima Gradišćak i Jurovčak otvorene po jedna jama, a u naselju Globoko otvoren je rudnik. Prvobitna eksploatacija ugljena bila je, kao i u slučaju prednika Međimurskih ugljenokopa te rudnika Dragoslavec, na primitivnoj osnovi i izvodila se na površinskim slojevima od 0,40–0,50 metara. Dana 16. kolovoza 1954. rješenjem Narodnog odbora kotara Čakovec osnovano je Ugljenokopno poduzeće Poljoprivredne zadruge Štrigova, te je 30. ožujka 1955. godine registrirano kod nadležne sudske ustanove.²⁹ Krajem 1956. godine poduzeće mijenja naziv iz Ugljenokopa Robadje – Poduzeće Poljoprivredne zadruge Štrigova u Rudnik mrkog ugljena Štrigova pod kojim je i registrirano 4. studenog 1957. kao samostalno poduzeće.³⁰ Poduzeće je promijenilo naziv zbog proširenja poslovanja izvan naselja Robadje, a djelovalo je do veljače 1960. godine.³¹ Razlog pokretanju likvidacije poduzeća proizlazio je iz činjenice da je poduzeće pretrpjelo poslovne gubitke u iznosu od 7 milijuna dinara koji su bili rezultat lošeg poslovanja, slabih odnosno oskudnih iskopa slojeva ugljena te nerentabilnosti. Zbog različitog stupnja sačuvanosti gradiva fondova Međimurski ugljenokopi Mursko Središće i Rudnik mrkog ugljena Štrigova utvrđivanje ustroja kao i djelovanja navedenih rudnika predstavljalo je određeni izazov. Gradivo fonda Međimurski ugljenokopi Mursko Središće sačuvano je u necjelovitom obliku odnosno sadrži većinu dokumentacijskih cjelina, ali one su sačuvane u necjelovitom ili čak fragmentarnom obliku. Gradivo fonda Rudnik mrkog ugljena Štrigova sačuvano je pretežno u cjelovitom obliku te sadrži dokumentaciju vezanu uz poslovanje, radne odnose, upravljačka tijela. Zbog navedenih razloga kod utvrđivanja organizacije navedenih poduzeća nametnula se potreba za istraživanjem činjenica u fondovima javne uprave te u službenim glasilima. Iz dostupnih zapisnika sjednica radničkog savjeta Rudnika mrkog ugljena Štrigova može se saznati da se poduzeće kroz nekoliko godina postojanja borilo raznim poteškoća poput nabave potrebnih sredstava za osiguranje uvjeta za rad i eksploataciju (jamsko drvo), nepostojanje dobre organizacije rada čitavog poduzeća (po pogonima), problem nediscipline kod zaposlenika (izostanci s posla, neizvršavanje radnih obveza), nerentabilnosti pojedinih pogona (Jalšovec i Ciganjšćak), loša kvaliteta ugljena, preniska produktivnost odnosno premala količina iskopanog ugljena s obzirom na planirano i slično dok se o samim istraživanjima odnosno unapređenju eksploatacije ugljena može saznati vrlo šturo obavijesti poput primjerice korištenja pumpi, rasvjetnih tijela i slične informacije po radnim jedinicama (pogonima).

O djelovanju sva tri rudnika (Međimurski ugljenokopi, Rudnik Lopatinec, Rudnik mrkog ugljena Štrigova) može se više saznati iz referata Problemi i perspektive rudarenja u Međimurju koji je bio prilog uz poziv na sjednicu Vijeća proizvođača od 14. kolovoza 1958. godine. U navedenom referatu je napomenuto da je Rudnik Robadje eksploatira prema karakteristikama mrki ugljen, Međimurski ugljenokopi polumrki ugljen, a Rudnik Lopatinec lignit, te da se u komercijalnom pogledu ugljen iz sva tri rudnika tretira kao mrki ugljen kojem je, zbog kvalitete i kalorijske vrijednosti, bila pojačana potražnja na tržištu, a posebno za potrebe fizičkih osoba i željeznice. Što se tiče istražnih radova odnosno bušenja na teritoriju eksploatacije Međimurskih ugljenokopa ona su bila vršena na slijedećim područjima:

1949. Križovec –Miklavec	17 bušotina
1950. Mursko Središće – Hlapićina	19 bušotina
1951. Mursko Središće – Hlapićina	12 bušotina

logom; sv. Elaborati, izvještaji, referati, rješenja, Izvještaj Zavoda za planiranje NOK-a Čakovec od 15. 11. 1958. pod naslovom Kretanje proizvodnje industrijskih i rudarskih poduzeća 1. 1.–30. 11. 1958.

²⁹ HR-DAM-194. Rudnik mrkog ugljena Štrigova (1955.–1959.) (dalje: HR-DAM-194), Pravila Rudnik mrkog ugljena Štrigova 1955.; Narodne novine, 15/1955., 30. 3. 1955. datum objave upisa u registru privrednih organizacija kod Okružnog privrednog suda u Zagrebu.

³⁰ HR-DAM-194. Zapisnici upravnog odbora Rudnika mrkog ugljena Štrigova, Zapisnik sjednice od 30. 12. 1956.; Narodne novine, 53/1957., 4. 11. 1957., objava iz registra privrednih organizacija.

³¹ Iz zapisnika sjednice Upravnog odbora od 30. 12. 1956. može se saznati da je razlog promjene naziva pokretanje iskopavanja i eksploatacije ugljena u naselju Jurovčak, Jalšovec i Ciganjšćak/Grabrovnik; HR-DAM-47. HR-DAM-47. Narodni odbor općine Štrigova (dalje: HR-DAM-47), Zapisnici sjednica Vijeća proizvođača 1959.–1960. na sjednici održanoj 2. 2. 1960. donijeto je rješenje o likvidaciji poduzeća sa danom 31. 12. 1959.; Narodne novine, 13/1960., 30. 3. 1960., objava iz registra privrednih organizacija.

1954. Vratišinec – Štrukovec	7 bušotina
1955. Hlapičina – Sv. Martin	8 bušotina
1955. Mursko Središće –Vratišinec	5 bušotina
1955. Peklenica – Križovec	7 bušotina
1956. Mursko Središće –Hlapičina	10 bušotina
1956. Hlapičina – Sv. Martin	2 bušotine
1956. Miklavec – Podturen	19 bušotina
1956. Mursko Središće – Peklenica	4 bušotine
1956. Vratišinec	11 bušotina

Bušenja su bila vršena u tri smjera s ciljevima:

1. pronalaska novih slojeva unutar poteza pogona, dok je na potezu Mursko Središće–Peklenica–Križovec–Miklavec bio pronađen takozvani »srednji sloj« gdje je bila otvorena jama, a sjeverno od Peklenice su bila pronađena još dva sloja te se nastavljalo daljnje bušenje;
2. ispitivanja odnosno provjeravanja postojanja slojeva izvan dotadašnjeg eksploatacijskog poteza prema zapadu gdje su bušenja polučila pozitivne rezultate i gdje je bila otvorena nova jama »Maj 4«, dok je bušenje na potezu sjever–jug između Hlapičine i Sv. Martina polučilo slabije rezultate tj. Bila su utvrđena svega dva sloja;
3. na području Vratišince i Štrukovca bušenja su otkrila dva sloja od 0,70 metara jačine te su bila potrebna daljnja bušenja.

Na teritoriju rudnika Lopatinec nisu bila vršena istraživanja, a dotadašnjim eksploatiranjem utvrđeno je postojanje dvaju slojeva ugljena, to su bili slojevi takozvani krovni i podinski. Područje eksploatacije se protezalo sjeverno odnosno sjeveroistočno od glavne ceste Lopatinec–Štrigova. Osim tog je bilo utvrđeno da su na području eksploatacije navedenog rudnika potrebna daljnja istraživanja. Na teritoriju Rudnika Robadje situacija je u pogledu eksploatacije bila slična onoj Rudnika Lopatinec odnosno bili su obuhvaćeni podinski i dvojni sloj ugljena. Dotadašnjim eksploatacijama i bušenjima utvrđeno je postojanje 5 slojeva koji su se pružali na potezu od cca. 6 kilometara. Na području Ciganjščaka bila su aktivna 3 rudarska pogona koji su bili sastavni dio Rudnika Robadje. Na navedenom području bilo je utvrđeno postojanje dva sloja ugljena (krovni i podinski), a jame nisu bile međusobno povezane. Rudnik u Jalšovcu bio je tek na početku eksploatacije, dok su rudnici u Jurovčaku i Ciganjščaku djelovali na podinskom sloju. U Rudnik Robadje se je iskopavao čisti mrki ugljen kao i njegovim pogonima u Jurovčaku i Ciganjščaku.

Radni uvjeti su bili vrlo povoljni za eksploataciju, a podrazumijevali su dobru krovinu i podinu, mali dotok vode i odsustvo pritiska. Dotadašnjim eksploatiranjem i bušenjima bile su utvrđene industrijske rezerve ugljena čija je eksploatacija bila rentabilna i to na području Međimurskih ugljenokopa 2.054.800 tona, na području Rudnika Robadje 592.300 tona, a na području Rudnika Lopatinec 352.000 tona, što je ukupno iznosilo 3.006.600 tona. Godišnja proizvodnja rudnika u 1958. godini, u vrijeme sastavljanja referata, iznosila je kod Međimurskih ugljenokopa Mursko Središće 190.000 tona, kod Rudnika Robadje 19.800 tona, a kod Rudnika Lopatinec 7.000 tona. Budući da je proizvodnja iznosila u prosjeku 200 tona godišnje utvrđeno je da bi takvim tempom industrijske zalihe bile iscrpljene za 14–15 godina te bi se nametnuo problem viška radne snage, naime kod Međimurskih ugljenokopa bilo je zaposleno 1298 radnika, kod Rudnika Robadje 280 radnika, a kod Rudnika Lopatinec 103 radnika. Kako se prema elaboratu izrađenom od strane stručnjaka predviđalo da su postojale tzv. bilansne rezerve ugljena koje su u Međimurju ukupno iznosile 9.181.100 tona (u koje su bile uključene i navedene industrijske rezerve).

Nadalje je utvrđeno da je postojanje bilansnih rezervi tek trebalo preispitati kroz bušenja na području sva tri rudnika i to u idućih pet godina. U slučaju potvrde postojanja navedenih rezervi produžio bi se rad rudnika na razdoblje od čak 45 godina umjesto tadašnjih 15. S obzirom na navedeno prema predloženom petogodišnjem planu istražnih radova na području svih triju rudnika bilo je predviđeno istraživanje ukupno 225 bušotina na prosječnoj dubini od 100 metara, ukupna dubina bi iznosila 27.700 metara, cijena po bušotini 4.500,00 dinara odnosno ukupna cijena bušenja 124.650.000 dinara. Istraži-

vanja su se trebala obaviti do 1962. godine. Uz navedeno je bilo predviđeno da Međimurski ugljenokopi Mursko Središće bi morali osigurati za potrebe istraživanja za narednih pet godina 30 milijuna dinara, a da bi Narodni odbor kotara Čakovec osigurao iz proračunskih i sredstava fondova cca. 5 milijuna dinara za istražne radove, dok bi se od Republičkih fondova zatražila sredstva za istražne radove u iznosu od 70 milijuna dinara, te da bi se s obzirom na kadrovske i financijske mogućnosti istraživanja povjerala Međimurskim ugljenokopima koji bi se spojili s rudnicima u Štrigovi i Lopatincu s početkom 1958. godine.³²

Dodatnih podataka koji bi se odnosili i bolje rasvijetlili djelovanje navedenih poduzeća iz njihova gradiva teško se može pronaći budući da je jedino gradivo Rudnika mrkog ugljena Štrigova sačuvano pretežno cjelovito, dok je kod Međimurskih ugljenokopa Mursko Središće gradivo koje se odnosi na poslovanje sačuvano necjelovito odnosno fragmentarno, stoga je bilo kakva rekonstrukcija bila znatno otežana, a posebno jer nema sačuvanih zapisnika sjednica upravljačkih tijela navedenog poduzeća (radnički savjet, upravni odbor) iz kojih bi bilo moguće saznati više o samom poduzeću.³³

RUDNICI UGLJENA NA PODRUČJU KOPRIVNIČKE PODRAVINE

Rudarstvo kao grana u koprivničkoj Podravini se razvija od sredine 19. stoljeća.³⁴ Budući da je ugljen bio jedan od glavnih izvora energije, ne čudi da je rudarstvo bilo vrlo bitna industrijska grana, te je kao takva i u literaturi dobro obrađena do Drugog svjetskog rata.

Za vrijeme Drugog svjetskog rata situacija se u rudnicima znatno pogoršala. Tokom 1944. godine proizvodnje ugljena na području koprivničke Podravine, prema izvješćima Rudarskog glavarstva, ili nije bilo ili nije bila registrirana, a utvrđena su i oštećenja pojedinih rudnika.³⁵ S obzirom da je proizvodnja ugljena gotovo prestala, glavna energija 1945. godine postalo je drvo, stoga je dolazilo do sječe šuma da bi se nadoknadio manjak ugljena i benzina, a u osnovne privredne probleme tih godina mogla bi se ubrojiti i proizvodnja ugljena.³⁶

Nakon rata krenula je obnova zemlje. Kako je proizvodnja i opskrba bila vrlo bitna »država postaje glavnim organizatorom proizvodnje i opskrbe«.³⁷ S obzirom na važnost ugljena ubrzo nakon završetka rata bilo je važno krenuti s ponovnim pokretanjem proizvodnje ugljena. Uprava Koprivničkih rudnika započela je s poslovanjem 1. listopada 1945. godine, a u njen sastav su ušli rudnici Bregi, Glogovac, Javorovac, Petrovdol, Rasinja i istražni radovi Zorka u Subotici.³⁸ Vlada NR Hrvatske 16. rujna 1946. godine donosi Rješenje o osnivanju poduzeća »Koprivnički rudnici« sa sjedištem u Bregima. »Koprivnički rudnici« su nastali spajanjem rudnika u Bregima, Javorovcu, Glogovcu i Petrovdolu.³⁹ Rudnik

³² HR-DAM-15. Zapisnici sjednica NOK-a Čakovec 1945.–1957., Akt 7320/57 od 14. 8. 1957., Poziv za sjednicu Vijeća proizvođača s prilogom Referat Problemi i perspektive rudarenja u Međimurju. Rudnik u Lopatincu bio je 1958. godine u likvidaciji, a Rudnik mrkog ugljena Štrigova također je zbog poteškoća u poslovanju bio likvidiran početkom 1960. godine. Navedeni podaci koji su crpljeni iz referata mogu se djelomično provjeriti u fondu Rudnik mrkog ugljena Štrigova barem što se tiče poslovanja budući da je gradivo uglavnom sačuvano u cjelovitom obliku. Što se tiče Rudnika Lopatinec isti na postoji kao arhivski fonda već se gradivo istog nalazi u sklopu fonda HR-DAM-169. Poljoprivredna zadruha Lopatinec u sklopu kojeg se čuvaju ugovori o kreditiranju rudnika sklopljeni s bankom kao i rješenja o jamstvima za bankovne kredite koje je rudnik morao podizati kako bi raspolagao sa sredstvima za poslovanje.

³³ Autorica ovog poglavlja sa poteškoćama utvrđivanja činjeničnog stanja kod navedenih fondova Rudnik mrkog ugljena Štrigova i Međimurski ugljenokopi Mursko Središće susrela se prilikom obrade navedenih fondova te je pritom morala provjeravati činjenice i u fondovima javne uprave i pravosuđa.

³⁴ FELETAR D., 1984, 33–38, 49–52.; FELETAR D., 1988, 166–191.

³⁵ KOLAR DIMITRIJEVIĆ, 1979, 66.

³⁶ KOLAR DIMITRIJEVIĆ, 1979, 68.

³⁷ HOLJEVAC TUKOVIĆ Ana, Društveno-gospodarske reforme 1950-1952. i njihov odraz na upravu Narodne Republike Hrvatske, *Arhivski vjesnik*, vol. 46, br. 1, 2003, str. 131-146. <https://hrcak.srce.hr/7376>. Citirano 17.01.2019.

³⁸ LAJNERT, 2012, 27.

³⁹ HR-DAVŽ-SCKC-424. »Koprivnički ugljenokopi« Bregi (1946–1972) (dalje: HR-DAVŽ-SCKC-424), Rješenje

Javorovac i Bregi su bili dio tvrtke Mirna d.d. koja je 26. ožujka 1946. godine konfiscirana, a Glogovec i Petrovdol su bili dio Državnog erara.⁴⁰ Predmet poslovanja Rudnika bilo je »istraživanje, eksploatacija i prerada ugljena, ruda te prodaja ugljena, ruda i njihovih prerađevina, kao i bavljenje svim industrijskim, trgovačkim i financijskim poslovanjima«, a poduzeće je pod rukovodstvom Zemaljske uprave za ugljen, Ministarstva industrije i rudarstva.⁴¹ Iako su u sastav »Koprivničkih rudnika« ušli i rudnici u Petrovdolu i Glogovcu, ta dva rudnika su u to doba bila zatvorena. Naime, 15. ožujka 1946. godine prestao je s radom Ugljenik Petrovdol, a 30. travnja 1946. prestao je s radom i Ugljenik Glogovac, te su njegovi inventari preneseni na Ugljenik Bregi.⁴²

Godine 1948. ugljenokopi su proglašeni poduzećem od općedržavnog značenja, te su se nalazili pod administrativno-operativnim rukovodstvom Generalne direkcije ugljena za NR Hrvatsku, Ministarstva rudarstva FNRJ u Zagrebu.⁴³ Prilikom primopredaje je bio načinjen Zapisnik o primopredaji kojim je utvrđeno da ne postoji dugoročni perspektivni plan, ali je postojao plan razvitka jama u 1949. godini. Prema planu razvitka 1949. godine u rudniku su postojale tri jame: Bregi Stara jama koja se razvijala prema zapadu u II. i III. sloju, sjeverno od Stare jame se otvarala Bregi Nova jama, te Javorovac koji se razvijao po sloju istočno i zapadno, a djelomično po nagibu sloja južno. Rezervne ugljene za Brege su iznosile 1.500.000, a za Javorovac 15.0000 tona što je ukupno 1.650.000 tona ugljena. Ugljen se je iz Stare jame do Željezničke stanice Bregi prevezio uskotračnom prugom dugom oko 4 km sa vagonetima koje je vukla parna lokomotiva. U Javorovcu se je ugljen prevezio 8 km do Željezničke stanice Novigrad s 4 kamionima, koji su se često kvarili, a cesta nije bila predviđena za kamionski transport te je bila toliko uništena da su kamioni zapadali na nekim mjestima do osovine. Ugljen se vadio ručno jamskim kolicima ljudskom snagom, a bilo je utvrđeno da nedostaje oko 60 jamskih kolica, te oko 20 vagoneta za transport ugljena od Stare jame do Željezničke stanice Bregi.

Osim toga je bilo utvrđeno da je potrebno nabaviti tračnice za izmjenu tračnica na industrijskom kolosijeku Stara jama–Željeznička stanica Bregi. Ugljenokopi su imali radionice za redovno održavanje i manje popravke na strojevima, postrojenjima i alatu rudnika. Osim tih radionica u Bregima su postojale kovačka, bravarska i strojarska radionica, a u Javorovcu samo kovačka. Na dan 31. prosinac 1948. godine bilo je zaposleno 66 namještenika i 524 radnika. Namještenici su bili raspodijeljeni u nekoliko službi i to: Upravu sektora, Promet Bregi, Promet Javorovac, Službu radničkog snabdijevanja i Miliciju. U Bregima je radilo 340 radnika i to: 123 vozača ugljena u ugljenokopu, 78 kopača i 24 pomoćna kopača, 46 nadničara (od čega su bile 32 žene), 22 naučnika, 4 odstreljača, 2 nadglednika, 6 strojara, 3 stolara, 2 tesara, 6 bravara, 6 kovača, 1 tokar, 3 zidari, 2 šoferi i 9 pomoćnog osoblja. U Javorovcu su radila 184 radnika i to: 98 vozača ugljena u ugljenokopu, 31 kopač i 10 pomoćnih kopača, 29 nadničara (od čega je bilo 10 žena), 2 strojara, 1 ložičar, 1 električar, 1 stolar, 2 kovača, 1 zidar, 3 šoferi i 5 pomoćnog osoblja. Dio radnika bio je smješten u zgradama i kućama koje su bile izgrađene za smještaj radnika.⁴⁴

Prvi put se ugljenokopi u Mišulinovcu spominju 8. siječnja 1898. godine kad je osnovano dioničko društvo »Trojstvanski ugljenici d.d.« Bjelovar. Da bi se izbjegla konkurencija 1906. dolazi do spajanja te se otvaraju »Pitomačko-Črešnjevački ugljenici d.d.« s sjedištem u Bjelovaru, a vrše iskapanje ugljena

broj: 11075/1946.

⁴⁰ LAJNERT, 2012, 27.

⁴¹ »Narodne novine«, br. 110/47. Ministarstvo financija NRH objavljuje da su Koprivnički ugljenokopi registrirani u registru državnih privrednih poduzeća. HR-DAVŽ-SCKC-424. Rješenje broj: 11075/1946.

⁴² LAJNERT, 2012, 27.

⁴³ »Službeni list FNRJ«, 111/1948. Ukaz Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o određivanju poduzeća republičkog značaja za poduzeća općedržavnog značaja: Koprivnički rudnici – Bregi. HR-DAVŽ-SCKC-424. Rješenje broj: 11269. Uz Koprivničke rudnike u državna privredna poduzeća su upisani i Konjšćinski rudnici – Konjšćina, Golubovečki rudnici – Novi Golubovec, Ivančki rudnici – Ivanec, Međimurski rudnici – Mursko Središće, Sinjski rudnici – Sinj, Ivanopoljski rudnici – Ivanopolje, Ladanjski rudnici – Donje Ladanje, Rudnik mrkog ugljena Ratkovića – Ratkovića i Rudarski servis – Zagreb.

⁴⁴ HR-DAVŽ-SCKC-424. Zapisnik s priložima od 17. siječnja 1949. godine prilikom prijenosa Koprivničkih rudnika iz republičkog značenja u savezno značenje.

na području općine Pitomača i Veliko Trojstvo. Godine 1918. dolazi do seljenja sjedišta tvrtke u Zagreb. Između dva rata glavni dioničari tvrtke su braća Adolf i Lavoslav Singer stoga je tvrtka oduzeta u korist NDH 13. kolovoza 1941, imenovan je upravni povjerenik, a koristili su ih privatni vlasnici Heraković i Ivanović. Godine 1946. je ugljenokop nacionaliziran.⁴⁵

Generalna direkcija ugljena za NRH Ministarstva rudarstva FNRJ u Zagrebu 14. veljače 1949. godine mijenja naziv »Koprivničkih rudnika« u Bregima u Koprivnički ugljenokopi u Bregima.⁴⁶ Do slijedećih promjena dolazi već krajem 1949. godine, točnije 24. studenog 1949. kad Vlada FNRJ osniva Koprivničke ugljenokope Bregi koji su nastali fuzijom bivših Koprivničkih ugljenokopa i bivšeg rudnika Gradskog narodnog odbora Zagreb – Mišulinovac. Rješenjem Vlade FNRJ od 23. veljače 1950. poduzeće je predano na upravljanje Vladi NRH koja svojim Rješenjem od 19. lipnja 1950. određuje da AOR-om poduzeća bude Generalna direkcija ugljena,⁴⁷ te ono postaje poduzeće od republičkog značenja.⁴⁸ Poduzeće 1951. godine, kao poduzeće od republičkog značaja, ima pogone u Glogovcu,⁴⁹ Bregima i Mišulinovcu.⁵⁰

Godine 1952. Koprivnički ugljenokopi Rješenjem Vlade NRH od 19. prosinca 1952. godine prelaze u nadležnost NOK-a Koprivnica. Kako su Ugljenokopi djelovali na području dva kotara (NOK Bjelovar i NOK Koprivnica)⁵¹ NOK Koprivnica donosi rješenje 26. lipnja 1953. godine o davanju suglasnosti na odcjepljenje rudnika Mišulinovac, kao pogona, iz sastava »Koprivničkih ugljenokopa« Bregi,⁵² stoga Koprivnički ugljenokopi nakon odcjepljenja Mišulinovca imaju dva pogona, a to su: Bregi (Stara jama) i Glogovac (Nova jama) koja je radila od 1949. godine, a sa financijskog stajališta je bila pasivna.⁵³

Nakon odvajanja pogona Mišulinovac iz »Koprivničkih ugljenokopa« NOK Bjelovar osniva samostalno poduzeće pod nazivom »Bjelovarski ugljenokopi Mišulinovac«⁵⁴ Godine 1956. NOO Veliko Trojstvo je donio rješenje o pripajanju Rudnika lignita Šandorovac Bjelovarskim ugljenokopima Mišulinovac.⁵⁵ U narednim godinama Ugljenokopi su vršili iskapanja u više pogona pogonima (Ciglena, Kurovica, Kurovica II, Šandorovac, Manduševac). Ovi ugljenokopi su se borili s jednakim problemima kao i drugi rudnici, a to su istrošenost strojeva i uređaja, problemi s manjkom radne snage, no 1965. godine dolazi do sušenja eksploatacijskog područja na pogonima Manduševac i Šandorova, budući da je Nafroplin Zagreb na tim područjima vršio istražne radove, stoga je Republički rudarski inspektorat

⁴⁵ HR-DABJ-143. Bjelovarski ugljenokopi »Mišulinovac« Mišulinovac (1952.–1966.) (dalje: HR-DABJ-143). Sumarni inventar. Detaljnije o ugljenokopima u nastavku.

⁴⁶ LAJNERT, 2012, 28.

⁴⁷ Analiza proizvodnje za 1947.–1950. pokazuje da je rudnik Javorovac podbacio 10% učinak radi velikog poremećaja sloja iz kojeg se je pojavio pritisak na svim hodnicima i niskokopima, dodatan problem je pomanjkanje ispravnih kamiona tako da je on 1949. godine likvidiran.

⁴⁸ Promjene ovlasti dogodile su se zbog što je Prezidijum Narodne skupštine FNRJ 21. siječnja 1950. godine donio Ukaz o ukidanju Ministarstva elektroprivrede i Ministarstva rudarstva i o osnivanju Komiteta za elektroprivredu, Komiteta za ugljen, Komiteta za nemetale Vlade FNRJ i Generalne direkcije za metalurgiju i Generalne direkcije za naftu (Službeni list 10/1950). Glavna svrha ove reorganizacije bila je decentralizacija uprave.

⁴⁹ »Nova jama« je dobila naziv Glogovac.

⁵⁰ HR-DAVŽ-SCKC-424. *Pravila o organizaciji i poslovanju poduzeća Koprivničkih ugljenokopa Bregi* iz 1951. koja potvrđuje Generalna direkcija uglja 22. veljače 1951. godine.

⁵¹ Početkom 1952. godine na snagu stupa novi Zakonom o podjeli Narodne Republike Hrvatske na kotare, gradove i općine kojim dolazi do reorganizacije kotareva, gradova i općina.

⁵² HR-DAVŽ-SCKC-424. Rješenje NOK-a Koprivnica broj: Prs. 61/54, od 26. lipnja 1953. godine, Rješenje NOK-a Bjelovar broj: 8244/53, od 21. kolovoza 1953. godine. Dana 5. siječnja 1954. poduzeće je upisano u registar privrednih poduzeća NOK-a Koprivnica, a ugljenokopi prijavljuju NOK-u Koprivnica registraciju poduzeća u smislu akta Vlade NRH broj 15384/52 od 19. prosinca 1952. godine.

⁵³ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun za 1953.

⁵⁴ HR-DABJ-143. Rješenje NOK-a Bjelovar od 21. kolovoza 1953. o osnivanju ugljenokopa koji će vršiti iskop i prodaju ugljena te tražiti nove izvore ugljenokopa na području Mišulinovačkog bazena i otvarati novih okana za eksploataciju ugljena.

⁵⁵ HR-DABJ-143. Rješenje broj: 1398-II-1956. od 18. listopada 1956. godine.

obustavio radu u pogonu Mišulinovac, te je rad ugljenokopa ograničen na pet godina, a 7. srpnja 1966. Rudarski inspektorat SRH zabranio rad radi metanizacije, te se 1. kolovoza 1966. »Bjelovarski rudnici« Trojstvo pripajaju poduzeću ljevaonici i tvornici strojeva »Tomo Vinković« Bjelovar.⁵⁶

Godine 1951. NOK Koprivnica je osnovao Ugljenokop Lepavina. U sastavu Ugljenokopa su bila tri pogona: Požarica, Kamenik i Široki Jarak.⁵⁷ Od 1953. godine u sastav Ugljenokopa Lepavina ulaze pilana i mlin koji su bili izdvojeni iz Pilanskog poduzeća »Udarnik« Koprivnički Bregi.⁵⁸ Prijevoz ugljena sa pogona Požarnice i Kamenik vršio se uskotračnom prugom od pogona do utovarne rampe na Željezničkoj stanici Lepavina, a sa pogona Široki Jarak prevozilo se teglećom spregom privatnim prijevoznicima (kirijašima) kolskim putevima dužine 3 kilometra. Glavni problem smanjene proizvodnje u 1954. godini bio je u neredovitom dolasku radnika na posao za kišnih dana, jer im je dug put pješice do posla,⁵⁹ u ljetnim mjesecima radnici su izostajali s posla radi poljskih radova, a kapaciteti nisu bili pravilno korišteni te zbog nedostatka kvalificirane radne snage. U toku 1954. godine bila su zaposlena ukupno 194 zaposlenika, od tog 80 kvalificiranih, 38 polukvalificiranih i 68 nekvalificiranih radnika, dakle 186 radnika (od kojih je bila 1 žena), te 2 tehničara i 6 financijsko-administrativnih službenika od toga 2 žene. Pilana i mlin poslovali su s gubitkom, cijena piljenja se nije mogla povećati, jer je rad bio primitivan, osim tog to je bila uslužna pilana koja je rezala drva za potrebe okolnih sela, a u mlinu je za ušur žita bila određena prosječna cijena. U mlinu je radio jedan radnik koji je bio poslovođa oba pogona, a na pilani je radio 1 kvalificirani i 1 nekvalificirani radnik.⁶⁰

Rješenjem NOK-a Koprivnica od 21. prosinca 1954. godine bila je odobrena Odluka Radničkog savjeta rudnika Lepavina i Koprivnički ugljenokopi Bregi o fuziji ta dva ugljenokopa, te ugljenokop mijenja sjedište i naziv u »Koprivnički ugljenokopi« Koprivnica sa sjedištem u Koprivnici, te novonastalo poduzeće počinje s radom 1. siječnja 1955. godine.⁶¹ U 1955. godini iskapanja su se vršila u pet jama: Staroj jami, Novoj jami, Požarnica, Kamenik i Široki jarak. U Staroj jami je 1955. godine bilo problema s otkopima i radilo se je više na održavanju jame, očekivala se je likvidacija Nove jame, te se čekalo rješenje Rudarsko-tehničke inspekcije. U pogonu Lepavina je bilo problema s radnom snagom. Jama Požarnica se dobro razvijala i bili su stvoreni povoljni uvjeti za osiguravanje učinka, jedini problem je bila jamska radna snaga. Jama Kamenik je još uvijek bila u razvijanju te je isto tako problem bila radna snaga, a jama Široki Jarak je bila likvidiranja u rujnu 1955. godine. Osim primarne djelatnosti u sklopu Ugljenokopa su radile uz mehaničku i metalska, bravarska, tokarska, električarska, stolarska i tesarska radiona koje su vršile usluge i popravke postrojenja i uređaja jamskih i vanjskih pogona.

Osim radiona imali su elektranu koja je služila kao rezerva u slučaju prekida struje, željeznički promet u Lepavini i Bregima koji je vršio prijevoz ugljena, Kino »Rudar«, gumarsku radionu koja je vršila popravak gumene obuće radnika. Od ostalih poslova ugljenokopi su se bavili naplatom stanarine, te su imali radničko-službenički restoran. Mlin i pilana koji su djelovali u sklopu Ugljenokopa Lepavina su odlukom Radničkog savjeta Ugljenokopa Lepavina od 3. travanja 1955. godine predani na upravljanje Narodnom odboru općine Sokolovac, jer je bilo zaključeno da posluju s gubitkom.⁶² U 1956. godini otvara se uz pogone Bregi i Lepavina pogon Kozarevac u kojem su se do tada vršili istražni radovi. Bife i mesnica u Bregima su bili dani u najam, a u sklopu Ugljenokopa su radile menze u Bregima i Lepavini i pekara u Lepavini i Bregima, Kino »Rudar« je predano na upravljanje Sindikalnoj podružnici pogona

⁵⁶ HR-DABJ-143. Sumarni inventar.

⁵⁷ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun Ugljenokopa Lepavina. Registracija Ugljenokopa je provedena kod NOK-a Koprivnica pod brojem 21/1951.

⁵⁸ HR-DAVŽ-SCKC-30. Narodni odbor kotara Koprivnica (1945–1962) (dalje: HR-DAVŽ-SCKC-30), Zapisnici sjednica NOK Koprivnica od 28. prosinca 1953. godine na kojoj se donosi Rješenje o odcjepljenju pogona pilana i mlin Lepavina iz sastava Pilanskog poduzeća »Udarnik« Koprivnički Bregi, i spajanje (fuziranje) sa Rudnikom Lepavina.

⁵⁹ Dva sata su pješačili do posla.

⁶⁰ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun za 1954. godinu.

⁶¹ HR-DAVŽ-SCKC-424. Rješenje NOK-a Koprivnica broj: Prs. 240/54, od 21. prosinca 1954. godine. Rješenje NOG-a Koprivnica broj: 259-II-1955., od 21. siječnja 1955. godine.

⁶² HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun za 1955. godinu.

Bregi.⁶³ Već sredinom 1956. godine dolazi do proširenja Koprivničkih ugljenokopa, kad u njihov sastav ulaze Ugljenokop Petrovdol i Rasinjski ugljenokopi.

Kao što je već rečeno Ugljenik Petrovdol prestao je s radom 15. ožujka 1946. godine. Ugljenokop ponovno započinje s radom 1949. godine. Naime ugljenokopi republičkog i saveznog značaja bili su zaduženi dobavljati ugljen prema republičkom odnosno saveznom planu, stoga se nije uspjevala osigurati uredna i pravovremena opskrba ustanova, poduzeća i stanovništva grada Koprivnice, a ostala poduzeća lokalnog značaja zbog neznatnog kapaciteta nisu mogla zadovoljiti sve potrebne količine ugljena, stoga je Zajednička uprava Koprivničkih komunalnih poduzeća u Koprivnici dana 15. svibnja 1949. godine da bi se povećala proizvodnja ugljena otvorila novi ugljenokop.⁶⁴ Ugljenokop je osnovao Gradski narodni odbor Koprivnica kao samostalno državno privredno poduzeće od lokalnog značaja, a nosio je naziv Gradski ugljenik Petrovdol u Koprivnici.⁶⁵ Ugljenik Petrovdol je nastavio s radom na mjestu starog zapuštenog ugljenokopa u Petrovdolu kojem je za vrijeme rata bio zatrpan ulaz, a prema ispitivanjima je rov ostao upotrebljiv. U rudniku nije bilo nikakvih naprava ni inventara, stoga je bilo potrebno nabaviti cjelokupni novi inventar. Bez obzira na početne poteškoće, u rudniku je krajem 1949. godine radilo 15 polukvalificiranih, 18 nekvalificiranih radnika i 3 službenika.⁶⁶ Iako je s brojem zaposlenih početkom 1950. godine bila planirana proizvodnja od 5000 tona ugljena, na kraju godine je utvrđeno da je prosječno radilo 27 zaposlenika od tog 25 radnika, a u 1950. godini su bile proizvedene 3112 tona ugljena.⁶⁷ U 1953. godini su bile proizvedene 4464 tone ugljena čime je bila premašena predviđena proizvodnja od 4000 tona, a pokazala se je i potreba za otvaranjem novih rovova, te su s 5. listopada 1953. godine započeli radovi u Jagnjedovcu, a rov je produktivno proradio 1. siječnja 1954. godine. Ugljenik je 1. listopada 1953. godine otvorio svoju prodavaonicu u Zagrebu, u Mankančevoj 8, ali pošto se je ugljen uglavnom prodavao na skladištu Konjščinskih ugljenokopa, nije bilo dovoljno ugljena za isporučiti iz skladišta poduzeća. Iskop ugljena se vršio na primitivan način, a u poduzeću je radio 21 radnik i 1 službenik.⁶⁸ Već 1954. godine u Ugljeniku je proizvedeno 12.240 tona ugljena što je bilo manje od planiranog za 19%, a taj manjak se pripisivao manjku kvalificirane radne snage. Tokom 1954. godine vršena je eksploatacija u Draganovcu, Petrovdolu, Petrovdolu – gradska Međa i Jagnjedovcu, ali je rov u Jagnjedovcu već krajem 1954. godine napušten, jer nije bilo dovoljno naslaga ugljena.⁶⁹ Pogon gradska »Međa« je bio otvoren u veljači 1955. godine,⁷⁰ a tokom 1956. godine Ugljenokop Petrovdol⁷¹ je imao dva pogona Međa i Draganovac. U 1956. u pogonu Međa se uglavnom radilo na pripremnim radovima, dok na pogonu Draganovac nije radilo u svim mjesecima zbog lošeg izvoznog puta koji je bio u jesenjim i proljetnim mjesecima neprohodan. Najveći problem u proizvodnji je bila upravo otprema ugljena koja se s pogona vršila najvećim djelom konjskom spregom privatnika, a manjim djelom traktorima i kamionima.⁷²

Već 1. listopada 1945. upravi Koprivničkih rudnika dani su na upravljane rudnici Rasinja i istražni radovi Zorka, te su njima upravljali do 15. svibnja 1946. kada su vraćeni i predani u posjed i iskorišta-

⁶³ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun za 1956. godinu.

⁶⁴ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun Gradskog ugljenika »Petrovdol« za 1949. godinu.

⁶⁵ HR-DAVŽ-SCKC-398. Gradska poduzeća u Koprivnici, Gradski ugljenik Petrovdol (dalje: HR-DAVŽ-SCKC-398). Prijava za registraciju. GNO Koprivnica na skupštini održanoj 18. svibnja 1949. godine donosi Rješenje broj 6181/1949. o osnivanju Gradskog ugljenika Petrovdol u Koprivnici.

⁶⁶ HR-DAVŽ-SCKC-398. Platni fond plaća i ostali pokazatelji kupovnog fonda za IV. kvartal 1949. godine

⁶⁷ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun »Petrovdol« za 1956. godinu.

⁶⁸ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun »Petrovdol« za 1953. godinu.

⁶⁹ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun za 1954. godinu.

⁷⁰ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun »Petrovdol« za 1956. godinu.

⁷¹ Registracija Ugljenokopa »Petrovdol« izvršena je prema novim propisima kod Okružnog privrednog suda Bjelovar 24. srpnja 1956. godine, Rješenje broj: Fi: 674-56. Ugljenokop »Petrovdol« Koprivnica sa sjedištem u Koprivnici, a bavi se eksploatacija naslaga lignita u »Petrovdolu« i okolici kraj Koprivnice, kopanjem, sortiranjem, preradom, prometom i prodajom lignita.

⁷² HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun »Petrovdol« za 1956. godinu.

vanje suvlasnicima.⁷³ Do 31. ožujka 1947. godine Rudnik »Rasinja« u Podravskoj Subotici je djelovao kao privatno poduzeće Crnković i Seha iz Subotice, zatim je stavljeno pod upravu Okružnih rudnika u Varaždinu odnosno pod nadležnost Gradskog narodnog odbora Varaždin.⁷⁴ Okružni narodni odbor Varaždin predaje Rudnike pod administrativno-operativno rukovodstvo NOK-a Ludbreg,⁷⁵ stoga su rudnici od 1 srpnja 1947. godine bili u nadležnosti NOK-a Ludbreg.⁷⁶ NOK Ludbreg na V. redovnom zasjedanju 6. lipnja 1948. godine donosi Rješenje o osnivanju Ugljenokopa »Franjo Hladnić«.⁷⁷ Godine 1949. u rudniku radi 90 muškaraca, 2 žene i 2 učenika u privredi,⁷⁸ a već u I. polugodištu 1949. godine javili su se prvi problemi, jer je izvršenje bilo svega 27% te su ugljenokopi bili nerentabilni. Glavni problem takovom stanju bilo je nepostojanje mehanizacije za izvlačenje ugljena, nepostojanje pumpi za pumpanje vode, te je zaključeno da se ugljenokopima dodjeli kredit za nabavu nužnog postrojenja.⁷⁹ Broj radnika se smanjio 1951. godine na 63 radnika, 2 učenika u privredi, 3 administrativna djelatnika od kojih je 1 žena, 3 tehnička osoblja i 3 pomoćna osoblja.⁸⁰

Kako su se od samih početaka javljali razni problemi kao što su poplave, stalni troškovi izgradnje, koji su rezultirali nedovoljnom proizvodnjom stoga NOK Ludbreg donosi 24. studenog 1951. godine rješenje o likvidaciji i prestanku rada ugljenokopa.⁸¹ Iako je 1951. godine došlo do likvidacije rudnik nije prestao s radom, naime radnici su otvorili na dobrovoljnoj osnovi jedan potkop ugljena tj. sloj iznad sela te su taj rad nazvali poduzeće »Novi život«. Kako je rudnik i dalje radio NOK Ludbreg 4. kolovoza 1952. donosi rješenje o registraciji poduzeća pod imenom Općinsko privredno poduzeće »Jedinstvo« Rasinja.⁸² U Nalazu o pregledu Ugljenokopa Subotica i Rasinja iz 1952. godine, utvrđeno je, da je ugljenokop Rasinja udaljen oko 300 metara od glavne ceste, rov je bio izrađen dosta stručno i uglavnom je bio suh bez naviranja vode, te su se radovi mogli obavljati bez mehanizacije. U ugljenokopu su radila 23 radnika, od kojih je 10 kopača, 7 pomoćnih kopača, 5 vozača i 1 vanjski radnik. Ugljenokop Subotica je bio udaljen od glavne ceste oko 1500 metara, a do njega se je prilazilo vinogradskim putem. Rov je bio stručno izrađen, suh bez vode, a iz radilišta se ugljen vukao s 26 metara čeličnim užetima i vitlom na 10 metara dubine, te se odatle otpremao prugom van iz okna. U ugljenokopu Subotica su radila 32 radnika, od toga je 10 kopača, 2 pomoćna radnika, 16 vozača, 1 kovač, 1 motorist, 1 tesar i 1 tehnički rukovodilac.⁸³ Na sjednici NOK-a Ludbreg 29. prosinca 1953. godine je odlučeno je da se postavi prinudna uprava u rudniku »Jedinstvo« Rasinja zbog neurednog financijskog poslovanja.⁸⁴

Stanje se narednih godina u rudniku popravljalo, tako da se 1954. godine popravila cesta, koja je do tad za kišnih razdoblja bila neprohodna, te su bili nabavljeni traktori za prijevoz ugljena do željezničke stanice, budući da su do tad ugljen prevozili privatnici koji su ucjenama postizali veće cijene odvoza

⁷³ LAJNERT, 2012, 31.

⁷⁴ HR-DAVŽ-SCKC-1083. Ugljenokop »Franjo Hladnić« Rasinja (dalje: HR-DAVŽ-SCKC-1083). Zapisnik od 22. travnja 1948.

⁷⁵ Okružni narodni odbor Varaždin Odlukom broj 24359/47 predaje pod administrativno-operativno rukovodstvo NOK-a Ludbreg tri poduzeća: državna poduzeća Tvornicu žeste Veliki Bukovec i Rudnik Rasinja-Mala Subotica, te privatno poduzeće Ciglanu »Ludbrežanka« u Ludbregu. – Sumarni inventar Narodnog odbora kotara Ludbreg (dalje: NOK Ludbreg), str. 6.

⁷⁶ HR-DAVŽ-SCKC-1083. Zapisnik od 22. travnja 1948.

⁷⁷ HR-DAVŽ-32 Narodni odbor kotara Ludbreg (1945–1955) (dalje: HR-DAVŽ-32), Zapisnik sjednice od 6.06.1948.

⁷⁸ HR-DAVŽ-SCKC-1083. Zapisnik od 26.08.1949.

⁷⁹ HR-DAVŽ-32. Zapisnici sjednica NOK-a Ludbreg od 27.07.1949. Popratni materijal Izvještaj o radu Povjereništva lokalne industrije i obrta u I. polugodištu 1949. godine

⁸⁰ HR-DAVŽ-SCKC-1083. Zapisnik od 22.02.1951.

⁸¹ HR-DAVŽ-SCKC-1083. Rješenje p prestanku rada Ugljenokopa »Franjo Hladnić« u Subotici.

⁸² HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun za 1956. godinu.

⁸³ HR-DAVŽ-32. Dokumentacija o radu privrednih poduzeća, 1948.–1955. Nalazi o Pregledu ugljenokopa Subotica, Rasinja od 12. 07. 1952.

⁸⁴ HR-DAVŽ-32. Zapisnik sjednica NOK-a Ludbreg od 29. 12. 1953. godine.

ugljena.⁸⁵ Već 22. lipnja 1954. Ugljenokop »Jedinstvo« Rasinja mijenja naziv u »Ludbreški ugljenokopi« Rasinja.⁸⁶ Kod Okružnog privrednog suda Bjelovar je 19. travnja 1955. godine registrirani su »Ludbreški ugljenokopi« Rasinja u registru NOK-a Ludbreg.⁸⁷ Tokom srpnja 1955. godine sukladno Zakonu o području kotara i općina u NRH ukida se NOK Ludbreg, a Narodni odbor općine Rasinja potpada pod nadležnost NOK-a Koprivnica,⁸⁸ stoga i rudnici dolaze u nadležnost NOK-a Koprivnica. Već 1. siječnja 1956. rudnici se upisuju na Okružnom privrednom sudu u Bjelovaru u registar NOK-a Koprivnica, da bi 4. travnja 1956. godine bili preimenovani u »Rasinjske ugljenokope« Rasinja. »Rasinjski ugljenokopi« su u skladu s razvitkom ugljenokopa povećavali i broj zaposlenika, stoga je u 1954. godini bio u prosjeku 167 zaposlenika, od toga 161 radnik i 6 službenika, u 1955. godini broj zaposlenih raste te je bilo 190 zaposlenih od toga 181 radnik i 9 službenika, a u 1956. godini ukupno je bilo zaposleno 207 zaposlenika od toga 198 radnika i 9 službenika.⁸⁹

U drugoj polovici 1956. godine NOK Koprivnica je razmatrao financijsko stanje u »Rasinjskim ugljenokopima« i zaključio, da bi s obzirom na slabu financijsku situaciju bilo dobro da se Ugljenokopi pripoje Koprivničkim ugljenokopima,⁹⁰ osim tog zaključeno je da se s obzirom na dobro financijsko stanje Ugljenokopu »Petrovdol« predloži NOO-u Koprivnica da se i Petrovdol pripoji »Koprivničkim ugljenokopima«,⁹¹ stoga se 20. siječnja 1957. godine u registar privrednih organizacija upisuje pripajanje Ugljenokopa »Petrovdol« i »Rasinjskih ugljenokopa« »Koprivničkim ugljenokopima« Koprivnica.⁹² Tako »Koprivnički ugljenokopi« 1957. godine u sastavu imaju četiri pogona i to: Pogon Bregi koji ima Staru jamu, Novu jamu i Petrovdol, Pogon Lepavina s jamama Požarica i Kamenik, Pogon Rasinja koji je početkom godine imamo dvije jame u Rasinji i Subotici, da bi kasnije te iste godine likvidirali jamu u Rasinji, te se krajem 1957. godine u sastavu pogona Rasinja nalazi samo jama u Subotici i pogon Kozarevac u kojem su se do kraja 1957. godine vodili istražnim radovima. Ugljen se iz pogona u Bregima i Lepavini od jame do utovarne rampe prevezio industrijskom željeznicom dugom 4 km u Bregima i 2,5 km u Lepavini. U Kozarevcu se ugljen od jame do željezničke pruge prevezio industrijskom željeznicom dugom 14 km, od čega je 11 km pruge bilo u njihovom vlasništvu, a 3 km u vlasništvu rudnika Pitomača. S pogona Rasinja ugljen se i dalje prevozi kamionima i traktorima putem dugim 4 km. Pogon Rasinja proizvodio je mrki ugljen, dok su ostali proizvodili lignit.

Osim proizvodnje ugljena Ugljenokopi su imali Radničko-službenički restoran s menzom, te pekaru u Glogovcu i Lepavini, dok su mesnica i bife u Glogovcu dali u najam. U sklopu restorana je radila i gumarska radiona za popravaka obuće. Osim restorana Pogon Bregi je imao radionicu koja je u sastavu imala mehaničku, električarsku i stolarsku radionicu te kovačnicu, a u sklopu radionica su se nalazile električna centrala i vozni park u koji su ušla sredstva željezničkog i drumskog saobraćaja. Glavni organi upravljanja su Radnički savjet koji broji 35 članova i Upravni odbor koji broji 8 članova.⁹³ Dana 31. srpnja 1958. bila je likvidirana Nova jama Pogona Bregi, u kojoj su se vršila iskapanja 10 godina, te je do likvidacije izvađeno iz nje 171.479 tona ugljena, a pogon Kozarevac je bio likvidiran u travnju 1958. godine. Kao najveći problemi u proizvodnju ugljena u »Koprivničkim ugljenokopima« navodili

⁸⁵ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun »Rasinjski ugljenokopi« Rasinja za 1956. godinu.

⁸⁶ HR-DAVŽ-32. Dokumentacija o radu privrednih poduzeća, Dokumentacija »Ludbreških ugljenokopa« Rasinja. Rješenje NOK-a Ludbreg broj 4517/54, od 22.06.1954. godine.

⁸⁷ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun »Rasinjski ugljenokopi« Rasinja za 1956. godinu.

⁸⁸ *Zakonu o području kotara i općina u NRH*, »Narodne novine«, br. 36/55. ostatak NOK-a Ludbreg potpadpod nadležnost NOK-a Varaždin

⁸⁹ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun »Rasinjski ugljenokopi« Rasinja za 1956. godinu.

⁹⁰ HR-DAVŽ-SCKC-30. Zapisnici sjednica od 13. kolovoza 1956. i 30. kolovoza 1956. godine.

⁹¹ HR-DAVŽ-SCKC-30. Zapisnici sjednica od 24. listopada 1956. godine.

⁹² HR-DAVŽ-SCKC-424. Rješenje Okružnog privrednog suda u Bjelovaru posl. broj: Fi.26/57-2 od 20. siječnja 1957. godine; Rješenje NOK-a Koprivnica broj: 9482-III/2-1956., od 11. siječnja 1957. godine. Ovom rješenju prethodio je Rješenje Okružnog privrednog suda Bjelovar posl. Broj: Fi.674/56-2 od 26. srpnja 1956. godine kojom se Ugljenokopi Petrovdol osnovani Rješenjem NOG-a Koprivnica 18. svibanja 1949. upisuju u registar privrednih organizacija.

⁹³ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun za 1957. godinu.

su se: prekidi električne energije, manjak radne snage, loša radna disciplina, kvarovi na postrojenju, problematika distribucije, pomanjkanje stručnog osoblja, te otprema ugljena na pogon Bregi i Subotica. U 1957. godini u Ugljenokopu je bilo 1189 zaposlenih, dok ih je u 1958. bilo 966.⁹⁴ U toku 1960. godine dolazi do likvidacije Požarice u pogonu Lepavina. Svi pogoni su bili samostalni u radu izuzev pojedinih funkcija koje je vršila direkcija poduzeća za sve pogone. Veliki problem u radu je i dalje predstavljao manjak radne snage. Kako bi se osposobili kadrovi bili su održani tečajevi, te su bila osposobljena 23 visokokvalificirana radnika, 52 kvalificirana i 16 polukvalificirana radnika.⁹⁵

U 1961. godini u sastavu »Koprivničkih ugljenokopa« djeluju pogon Bregi s Starom jamom i Petrovdol po nazivom Novi Petrovdol, osim jama pogon je imao u sastavu radničko-službenički restoran i pilanu koja je vršila usluge piljenja za potrebe poduzeća; pogon Lepavinu s jamom Kamenik i pogon Suboticu s jamom Subotica. Kao osnovni problemi u poslovanju i dalje se navodilo pomanjkanje produktivne radne snage, dok se neproduktivna pokazala kao višak, loša radna disciplina, velika fluktuacija radne snage, radovi na uvođenju mehanizacije i istražnih radova, te prodaja ugljena i novih instrumenata po pitanju obveza prema društvenoj zajednici, s obzirom da su ugljenokopi spadali u niskoakumulativna poduzeća. U 1961. godini bila je planirana proizvodnja od 150.000 tona, a izvršeno je 111.364 tona ili 74,2% plana. Od ukupne ostvarene proizvodnje sudjelovali su: pogon Bregi sa 66,8%, Lepavina sa 19,9% i Subotica sa 13,3%.⁹⁶ Da bi poboljšali financijsko poslovanje »Koprivnički ugljenokopi« su tokom 1961. godine proširili svoju djelatnost osnivanjem prodavaonice ugljena u Koprivnici.⁹⁷

»Križevačke ugljenokope« Vojakovački Kloštar osnovao je NOK Križevci 20. rujna 1947. godine.⁹⁸ Poduzeće se bavilo istraživanjem ugljenih nalazišta, eksploatacijom ugljenokopa i prodajom ugljena.⁹⁹ Poduzeće je do 1951. godine bilo smješteno uz željezničku prugu u mjestu Carevdar, a nakon tog u Vojakovačkom Kloštru, te se bavilo eksploatacijom lignita na cijelom križevačkom području. Do 1950. godine ugljenokopi su imali dvije prometne uprave u Carevdaru i Majurcu, te istražne radove u Vratnom, a postojali su i neproizvodni pogoni vozni park, mehanička radionica i pilana. Godine 1950. ukinute su prometne uprave, te su se osnovali pogoni u Vojakovačkom Kloštru, Carevdaru i Majurcu i istražni radovi u Žibrinovcu. Već iduće 1951. godine zbog nerentabilnosti su privremeno zatvoreni svi pogoni osim Vojakovačkog Kloštra, a 1957. godine preuzet je bio od Poljoprivredne zadruge Dedina pogon za proizvodnju lignita Dedina, no već su početkom ožujka 1957. godine privremeno obustavljeni radovi radi visokih troškova transporta.

Tokom 1959. otvara se novi pogon u Rajićima. Stoga 1961. godine u sklopu Ugljenokopa djeluju pogoni u Vojakovačkom Kloštru i Rajićima, te Centralna radionica koja je obuhvaćala željeznički promet, cestovni promet i građevinsku grupu. Kao i drugi ugljenokopi i ovaj ugljenokop je imao velikih problema s radnom snagom i to uglavnom velikom fluktuacijom radne snage, nedostatkom kvalificiranih radnika i veliki broj neproduktivne radne snage. Velika fluktuacija bila je više nego očita budući da je na primjer u 1960. godini kada su u ugljenokopu radila ukupno 372 radnika, od tog 332 u proizvodnji i 39 u administraciji, a tokom te godine je iz ugljenokopa otišlo 338 radnika, a došlo 336, dakle izmijenila se je gotovo cjelokupna struktura radne snage. Izuzev radne snage tokom istražnih radova u 1960. godini utvrđeno je da su iscrpljene jame u Dedini, Majurcu, Carevdaru i Vratnom, a pripremljeni su i završni radovi na otvaranju nove jame kapaciteta 300.000 tona lignita godišnje. Posebno je lošem stanju u ugljenokopima pridonijela iscrpljenost jame u Carevdaru u 1960. godini koja je dovela poduzeće do

⁹⁴ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun za 1958. godinu.

⁹⁵ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun za 1960. godinu

⁹⁶ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun za 1961. godinu

⁹⁷ HR-DAVŽ-SCKC-424. Prodavaonica je osnovana Rješenje Okružnog privrednog suda u Bjelovaru posl. broj: Fi-388/1961-2 od 27. lipnja 1961., tome je prethodio Zaključak o osnivanju prodavaonice ugljena na malo u Koprivnici koji je donio Radnički savjet Ugljenokopa 17. lipnja 1961. (broj: 1651/61), te odobrenje NOO-a Koprivnica od 20. lipnja 1960 (broj: 04-5886/1-1961). Prodavaonica je bila smještena u ulici Ive Marinkovića 55 u Koprivnici, danas ulica Ante Starčevića, a započela je s radom 1 srpnja 1961. godine.

⁹⁸ Registriran je na Privrednom sudu u Bjelovaru pod brojem 615/54.

⁹⁹ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun Križevačkih ugljenokopa Vojakovački Kloštar za 1962. godinu

velikih gubitaka budući da je proizvedeno svega 62.218 tona ugljena ili 77,77% planiranog. Ništa bolja situacija u ugljenokopu nije bila ni u 1961. godini kada je proizvedeno svega 37.393 tona ugljena ili 59% planirane proizvodnje, a gubitci se osim u problemima s radnom snagom mogu tražiti i u istrošenosti i pomanjkanju strojeva i uređaja.¹⁰⁰ U 1962. godini u poduzeću su radila dva pogona Vojakovački Kloštar i Rajići. Ništa bolja situacija u ugljenokopu nije bila ni u 1962. godini kada je bila predviđena proizvodnja od 50.037 tona, a proizvedeno je svega 32.316 tona odnosno 65% plana. Na neizvršenja plana utjecalo je pomanjkanje produktivne radne snage, slaba tehnološka opremljenost rudnika, teška tehnološka proizvodnja i izostanci s posla. Godinu 1962. također je okarakterizirala velika fluktuacija radne snage budući da je u poduzeće došlo 187 radnika, a otišlo 196, a razlozi odlaska u druga poduzeća bili su veća zarada i lakših uvjeta rada. Takvo stanje utjecalo je na lošu financijsku situaciju, koja bi rezultirala likvidacijom poduzeća stoga je bilo dogovoreno da se Ugljenokopi integriraju s Koprivničkim i Pitomačkim ugljenokopima.¹⁰¹

Ugljenokopi su u Pitomači osnovani 1897. godine pod nazivom Trojstovski ugljenici dioničarsko društvo. Glavna skupština je 20. ožujka 1906. godine društvu promijenila naziv u Pitomačko-črešnjevačke ugljenike sa sjedištem u Bjelovaru, a bavili su se eksploatacijom ugljena i drugih ruda, te prodajom istih na veliko i malo.¹⁰² Sjedište poduzeća seli se u Zagreb 1918. godine, da bi se 15. siječnja 1946. rješenjem Ministarstva industrije i rudarstva NRH sjedište ugljenokopa vratilo u Pitomaču.¹⁰³ Ukazom Prezidijuma Sabora NRH od 26. listopada 1946. rudnici su bili nacionalizirani, ali nisu nikad postali poduzeće republikanskog značaja, već su bili u sklopu Koprivničkih rudnika pod AOR-om Glavne direkcije za ugalj Ministarstva industrije i rudarstva. Rad u rudnicima je bio obustavljen u kolovozu 1947. godine, a postrojenja su predana poduzećima kojima su bila potrebna. toga poduzeća predan je rudnicima, kojima su ta postrojenja bila nužna.¹⁰⁴ U ožujku 1948. godine Odlukom Ministarstva rudarstva ugljenokopi su predani na upravljanje NOK-u Đurđevac, stoga NOK Đurđevac 1. travnja 1948. godine osniva »Kotarske ugljenokope Pitomača«. Rudnik je bio preuzet s postrojenjima i inventarom, koji se je u to vrijeme nalazio na rudniku, po Kotarskom narodnom odboru u Đurđevcu i ponovo počeo s proizvodnjom.¹⁰⁵ U početku se ugljen vadio samo iz jame »Pljački jarki«, stoga su i ugljenokopi poslovali s gubitkom, te je ta jama krajem godine i bila likvidirana, a otvorile su se dvije nove jame »Babičanka« i »Kozarevac«. ¹⁰⁶ Godine 1948. poduzeće je zapošljavalo 151 radnika od toga 2 tehničara, 30 KV radnika, 44 PKV radnika, 63 NKV radnika, 3 učenika i 9 službenika.¹⁰⁷ Ugljenokopi su imali i strojobravarstvu i kovačku radionicu, a iskapanje se u rudniku vršilo se na primitivan način. Godine 1954. radnički savjet poduzeća donosi zaključak kojim poduzeće mijenja naziv u »Bilo« rudnici lignita Pitomača.¹⁰⁸ Narednih godina ugljen se vadio u više jama (Duga Kosa, Židovska jama, Oštra Kosa, Opaka jama, Podvis, Stara Kolona i druge). Za široku potrošnju ugljena 1961. godine otvara se prodavaonica u Pitomači,¹⁰⁹ a 1962. godine i prodavaonica u Đurđevcu.¹¹⁰ Broj radnika u poduzeću se je

¹⁰⁰ HR-DABJ-144. Križevački ugljenokopi Vojakovački Kloštar (1948-1970) (dalje: HR-DABJ-144), Sumarni inventar.

¹⁰¹ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun Križevačkih ugljenokopa Vojakovački Kloštar za 1962. godinu

¹⁰² LAJNERT, 2013, 143–144. Sumarni inventar Bilo. Detaljnije o počecima rada ugljenokopa u Pitomači može se pronaći u radu LAJNERT, 2013, 143–144.

¹⁰³ HR-DAVT-61. Rudnici lignita »Bilo« Pitomača (1948-1970) (dalje: HR-DAVT-61), Sumarni inventar.

¹⁰⁴ LAJNERT, 2012, 33.

¹⁰⁵ HR-DAVT-61. Sumarni inventar.

¹⁰⁶ HR-DAVT-61. Završni račun 1948. godinu.

¹⁰⁷ HR-DAVT-61. Sumarni inventar.

¹⁰⁸ HR-DAVT-61. Završni račun 1954., Sumarni inventar

¹⁰⁹ Rješenjem broj 04-3184/1-1961 od 28. srpnja 1961. godine NOO Pitomača odobrava otvaranje prodavaonice u Pitomači, a registrirana je kod Okružnog privrednog suda u Bjelovaru pod brojem Fi. 451/61 2. srpnja 1961. godine.

¹¹⁰ Rješenjem broj 04-4579/1-62 od 30. kolovoza 1962. godine NOO Đurđevac odobrava otvaranje prodavaonice u Đurđevcu, a registrirana je kod Okružnog privrednog suda u Bjelovaru pod brojem Fi. 684/62-2 28. studenog 1962. godine. Prodavaonica u Đurđevcu je zatvorena 28. srpnja 1964. zbog neekonomičnosti.

postepeno povećavao stoga u 1962. godini u rudniku radi od 217 do 231 radnika, 14 službenika i 8 učenika u privredi.¹¹¹

Radnički savjeti »Koprivničkih ugljenokopa« Koprivnica, Križevačkih ugljenokopa Vojakovački Kloštar i poduzeća »Bilo« rudnika lignata Pitomača donijeli su odluku o fuziji ta tri ugljenokopa stoga i NOO-a Koprivnica donosi Rješenjem 26. prosinca 1962. godine kojim odobrava spajanje ta tri poduzeća u jedno poduzeće koje će djelovati pod nazivom »Bilogorski rudnici« Koprivnica sa sjedištem u Koprivnici.¹¹² Iako je doneseno Rješenje o fuziji ta tri poduzeća, NOO Đurđevac koji je prethodno dao odobrenje o pripajanju poduzeća »Bilo« rudnici lignata Đurđevac Koprivničkim ugljenokopima¹¹³ u međuvremenu je odustao od pripajanja poduzeća »Bilo« rudnik lignata Pitomača jer se NOO Đurđevac nije izjasnio o preuzimanju obveza za pokriće eventualnih gubitaka rudnika »Bilo«, a »Koprivnički ugljenokopi« i NOO Koprivnica nisu mogli preuzeti isto tako takvu obvezu,¹¹⁴ stoga je 12. ožujka 1963. godine na Okružnom privrednom sudu u Bjelovaru doneseno Rješenje da se u registar privrednih organizacija upišu »Bilogorski rudnici« Koprivnica sa sjedištem u Koprivnici koji su nastali spajanjem »Koprivničkih ugljenokopa« Koprivnica i »Križevačkih ugljenokopa« Vojakovački Kloštar.¹¹⁵

Odluka da se Rudnici lignata »Bilo« ne pripoje Koprivničkim ugljenokopima se pokazala pogrešnom budući da su se problemi u poslovanju javili već 1963. kad je stavljena, zbog lošeg poslovanja, prinudna uprava u ugljenokopima, da bi ona bila godinu dana nakon tog ukinuta.¹¹⁶ Novi problemi javljaju se već u 1967. godine kad Skupština općine Đurđevac u travnju ponovno donosi Rješenje o postavljanju prisilne uprave, zbog velikih gubitaka,¹¹⁷ da bi već u svibnju poduzeće stavljeno pod stečaj.¹¹⁸ Stoga se 15. lipnja 1967. godine radnici raspoređuju u druga poduzeća ili odlaze u mirovinu, a jame su zatvorene 6. studenog iste godine.¹¹⁹

U Izvještaju Komisije za ispitivanje uvjeta za početak rada poduzeća »Bilogorskih rudnika« u Koprivnici iz 1963. godine navodi se da »Bilogorski rudnici« imaju vlastitu zgradu u Koprivnici¹²⁰ u kojoj je smještena uprava, administracija i računovodstvo. U sklopu rudnika djeluju pogoni u Glogovcu, Subotici, Lepavini i Vojakovačkom Kloštru koji u sjedištu svakog pogona imaju potrebne uredske prostorije, dok radom pogona rukovode rudarski inženjeri ili rudarski tehničari.¹²¹ U 1964. godini došlo je do likvidacije jame »Kamenik« pogona Lepavina, a radovi na novoj jami »Danijel« su se trebali organizirati na istom pogonu, kako uvjeti za rad i otkopne prilike se nisu poboljšale došlo je osipanja radne snage, te dolazi do likvidacije pogona Lepavina. U 1965. godini osim prodavaonice u Koprivnici bila je otvorena i prodavaonica u Zagrebu,¹²² a godinu kasnije i u Križevcima. Tokom 1966. godine djeluju tri pogona: pogon Bregi u čijem sastavu se nalazi Centralna mehanička radiona koja radi za potrebe čitavog poduzeća, radničko-službenički restoran, pilana koja vrši usluge za potrebe poduzeća, pogon

¹¹¹ HR-DAVT-61. Završni račun 1962. godina

¹¹² HR-DAVŽ-SCKC-424. Rješenje NOO-a Koprivnica broj: 04-16705/1-1962, od 26. prosinca 1962. godine.

¹¹³ HR-DAVŽ-SCKC-424. Rješenje NOO-a Đurđevac broj: 04-8632/1-1962 od 17. prosinca 1962. godine na 4. sjednici Vijeća proizvođača i 4. sjednici Općinskog vijeća.

¹¹⁴ HR-DAVŽ-SCKC-424. Rješenje NOO-a Koprivnica broj 05-815/1-1963. od 14. veljače 1963. godine na 5. sjednici Općinskog vijeća i 5. sjednici Vijeća proizvođača.

¹¹⁵ HR-DAVŽ-SCKC-424. Rješenje Okružnog privrednog suda u Bjelovaru Posl. broj: Fi-115/193-2 od 12. 03. 1963.

¹¹⁶ NOO Đurđevac donio je 15. ožujka 1963. Rješenje broj 01-420/1-1963 o stavljanju prinudne uprave nad poduzećem, koja je ukinuta 13. ožujka 1964. Rješenjem NOO-a Đurđevac broj 023-29/1964. od 1. ožujka 1964. godine.

¹¹⁷ Rješenje broj 311-2-1967. od 7. travnja 1967.

¹¹⁸ Rješenje je nadopunjeno 10. svibnja 1967. godine, a upisan je stečaj kod Okružnog privrednog suda u Bjelovaru 15. lipnja 1967. godine pod brojem L-6/67.

¹¹⁹ HR-DAVT-61. Sumarni inventar.

¹²⁰ Sjedište uprave bilo je u ulici Ive Marinkovića 55, danas ulica Ante Starčevića.

¹²¹ HR-DAVŽ-SCKC-424. Izvještaj Komisije za ispitivanje uvjeta za početak rada poduzeća »Bilogorski rudnici« u Koprivnici od 25. ožujka 1963. godine podnesen NOO-u Koprivnica.

¹²² HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun za 1965. godinu.

Subotica i pogon Vojakovački Kloštar koji u svom sastavu ima radničko-službenički restoran, pilanu za potrebe pogona i pogonsku radionicu.

I dalje je veliki problem predstavljala velika fluktuacija radne snage, sve veći broj izgubljenih nadnica zbog bolovanja, neplaćenih dopusta, plaćenih dopustu, neopravdani izostanci i godišnji odmori, a nedovoljna radna disciplina dovela je u pitanje isporuku i plasman ugljena. Tako je 1966. godine u pogonu Bregi bila planirana proizvodnja 70.000 tona ugljena, a ostvarena 52.408 tone dakle 74,8% planiranog. U Pogonu Vojakovački Kloštar planirana je bila proizvodnja od 36.313 tona ugljena, a proizvedeno je svega 20.725 tona što je 57,1% plana, dok je u pogonu Subotica bila planirana proizvodnja 15.000 tona ugljena, a proizvedeno je 13.370 tona ugljena što je 89,1% plana, dakle ukupno je planirana proizvodnja od 121.313 tona ugljena, a proizvedeno je 86.503 tone što je ukupno za cijelo poduzeće iznosilo 71,3% plana. Kad govorimo o radnoj snazi u Pogonu Bregi je početkom 1966. godine bilo 389 radnika, a na kraju godine 312 radnika, u Vojakovačkom Kloštru je bilo 229 radnika, a na kraju godine broj je svedena na svega 111 radnika, dok je u pogonu Subotica bilo 99 radnika, a na kraju godine 114 radnik, s tim da je dio radnika tokom godine s pogona Vojakovački Kloštar bio prebačen na pogon Subotica.¹²³ U 1966. godini unutar rudnika osnovana je Jedinica za gospodarenje stambenim zgradama Bilogorskih rudnika Koprivnica koja se bavila održavanjem stambenih zgrada u društvenom vlasništvu, koje su koristili Bilogorski rudnici, i izgradanja novih stanova.¹²⁴ U 1967. godini bilo je zaposleno ukupno 417 radnika i 31 službenik, dakle ukupno 448 zaposlenih od toga 21 VKV radnik, 182 KV radnika, 48 PKV i 166 NKV radnika, dok je bilo 5 VSS službenika, 11 SS i 15 NSS službenika. I dalje je velika fluktuacija radne snage bila jedan od osnovnih problema poduzeća, tako da je došlo 154 novih, a otišlo 221 radnik, osim toga problem je bio veliki broj izgubljenih nadnica zbog bolovanja, neplaćenog dopusta, neopravdanih izostanaka, ali i otežan plasman ugljena u prvih osam mjeseci zbog skupe proizvodnje i otežanih uvjeta privređivanja s obzirom na konkurentsku sposobnost visokoakumulativnih rudnika.¹²⁵

Godine 1967. Radnički savjet donosi odluku o odvajanju pogona Vojakovački Kloštar u samostalno poduzeće¹²⁶ i osnivaju »Križevačkih ugljenokopa« Vojakovački Kloštar.¹²⁷ No vrlo brzo nakon osnivanja ugljenokopa, već 1. studenog 1967. godine stavljeno je pod prinudnu upravu, a 26. ožujka 1968. godine je otvoren stečajni postupak.¹²⁸

Prema Informacijama o stanju te prijedlozima za rješavanje problematike Bilogorskih rudnika Koprivnica iz 1969. godine vidljivo je da se je broj radnika smanjio tako je s 15. kolovozom 1969. godine bilo zaposleno 185 radnika u pogonu Bregi, 54 u pogonu Subotica, 17 u voznom parku i prodavaonicama, 24 u centralnoj radionici, 20 u zajedničkoj upravi i bilo je 13 učenika u privredi. Kad se broj zaposlenih u ta dva pogona usporedio s prethodnim godinama kad je u 1965. godini bilo 527 zaposlenih, u 1966. 570, 1967. 508., 1968. 448, s 1. siječnjem 1969. 422, te s 15. kolovozom ukupno 313 vidi se da je broj zaposlenih bio konstantno u padu. Navedeno je da su rezerve ugljena krajem 1967. godine u pogonu Bregi iznosile 3.316.000 tona., dok pogon Subotica nije imao ispitane rezerve ugljena, a utvrđeno je bilo da će taj pogon iscrpiti svoje rezerve do kraja 1969. godine. Osim tog zaključeno je da je broj zaposlenika u stalnom padu, iako je pogon Bregi imao dovoljno stanova za svoje zaposlenike i to: 29 trosobnih stanova, 24 dvosobna i 58 jednosobnih stanova dakle ukupno 111 stanova, od čega je bilo 8 praznih stanova, 53 stana u kojima su stanovali radnici poduzeća i 50 stanova u kojima su stanovali radnici koji ne rade u ugljenokopima. U 1966. i 1967. godini poduzeće je poslovalo s gubitkom, stoga su 1966. gubitke podmirile općine Koprivnica i Križevci iz fondova zajedničkih rezervi privred-

¹²³ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun za 1966. godinu.

¹²⁴ HR-DAVŽ-SCKC-424. Rješenje Okružnog privrednog suda Bjelovar broj: Fi-83/1966-2 od 21. travnja 1966.

¹²⁵ HR-DAVŽ-SCKC-424. Završni račun za 1967. godinu.

¹²⁶ HR-DAVŽ-SCKC-424. Izvod iz zapisnika sjednice Radničkog savjeta Bilogorskih rudnika od 31. ožujka 1967. godine.

¹²⁷ HR-DAVŽ-SCKC-424. Rješenje Okružnog privrednog suda u Bjelovaru posl. broj: Fi-128/1967-2 od 10. travnja 1967. godine;

¹²⁸ HR-DABJ-144. Sumarni inventar.

nih organizacija, a kako je u 1967. godini odvojen ugljenokop Vojakovački Kloštar gubitke iz 1967. je podmirila općina Koprivnica iz zajedničkih rezervi privrednih organizacija, dok je u 1968. poslovanje bilo pozitivno.¹²⁹ Kao najveći problem za iskapanje ugljena nisu bile rezerve ugljena kojih je krajem 1967. bilo ukupno 3.316.000 tona u pogonu Bregi te je taj ugljen spadao u najbolje lignitske ugljene prosječne kalorijske moći 3200–3400 kg/cal i 80.000 tona mrkog ugljena u pogonu Subotica koji je bio prosječne ogrjevne moći od 3400–3800 kg/cal, već je najveći problem bio u metodi iskapanja ugljena stoga je zaključeno da bi trebalo provesti ekonomičniju metodu eksploatacije ugljena, budući da se rezerve sastoje od tankih slojeva ugljena koji se po kvaliteti ubrajaju u najkvalitetnije.¹³⁰ U 1969. godini bilo je problema s radnom snagom u pogonu Subotica, tako su svi radnici koji su se prevozili autobusom na posao bili premješteni na rad u Bregima, a u Subotici je ostalo svega 32 radnika te se razmišljalo o likvidaciji, a svi koji bi željeli mrki ugljen da će se snabdjeti iz rudnika Banovići, osim toga podbacila je proizvodnja stoga su odlučili da se likvidira pogon Subotica jer bi odgađanje likvidacije donosilo sve veće probleme.¹³¹ Tako je u Pogonu Subotica bila zatvorena jama »Takač«, a eksploatacijskom polju »Dobra Nada« kojem je bila odobrena eksploatacija 1963. godine¹³² te je određeno je brisanje obiju jama iz katastra eksploatacijskih polja.¹³³ S obzirom da smanjen je obim poslovanja ugljenokopa prostorno i geografski, budući da se je 1967. godine odvojio pogon Vojakovački Kloštar u samostalno poduzeće, a krajem 1969. godine je bio zatvoren pogon Subotica, te je ostao samo proizvodni pogon Bregi 1970. godine Radnički savjet Bilogorskih rudnika donosi odluku da poduzeće promijeni naziv u »Koprivnički ugljenokopi« Bregi sa sjedištem u Bregima.¹³⁴

Situacija ni nakon zatvaranja pogona Subotica nije bila bolja, stoga je sredinom 1970. prilikom obilaska inspektora rudarskog inspektorata SRH utvrđeno da je rudnik u I. polugodištu poslovao s gubitkom, smanjivao se konstantno broj zaposlenih, tako da su na kraju veljače 1969. godine bila 384 zaposlena, a u tom isto vrijeme 1970. svega 213, stoga je i Skupština općine donijela odluku o otvaranju postupka redovne likvidacije.¹³⁵ Krajem 1970. godine krenulo se s trajnom obustavom radova u jami »Petrovdol« te zatvaranjem prokopa,¹³⁶ te zatvaranje Stare jame,¹³⁷ a Skupština općine Koprivnica je bila zainteresirana da zadrži dio opkopa.¹³⁸ Iako je Ugljenokop bio u likvidaciji 1971. bio je donijet Zakon o Republičkom fondu za supstituciju djelatnosti ugljenokopa prema kojem je bilo predviđeno korištenje sredstava iz fonda za sudjelovanje u izgradnji objekata kojima se zamjenjuju djelatnosti ugljenokopa,¹³⁹ stoga Likvidacijski odbor zaključuje da se »Koprivničkim ugljenokopima« u redovnoj

¹²⁹ HR-DAVŽ-SCKC-424. Informacije o stanju te prijedlozima za rješenje problematike Bilogorskih rudnika Koprivnica od 19. kolovoza 1969.

¹³⁰ HR-DAVŽ-SCKC-424. Stanje i perspektiva »Bilogorskih rudnika« Koprivnica od 17. listopada 1968. godine

¹³¹ HR-DAVŽ-SCKC-424. Sjednica radničkog vijeća od 12. listopada 1969. godine, Referat uz prvu točku dnevnog reda.

¹³² Odobrenje je izdano 7. lipnja 1963. pod brojem 19-2004/1-1963, te zavedeno u knjizi br. I, na listu broj 57 katastra eksploatacijskih polja

¹³³ HR-DAVŽ-SCKC-424. Dopis Republičkom sekretarijatu za privredu s Uvjenjem Općinskog sekretarijata za upravno-pravne i inspeksijske poslove od 15. rujna 1970. godine, broj: 3-310/2-1970. kojim se potvrđuje obustava eksploatacije ugljena u Subotici.

¹³⁴ HR-DAVŽ-SCKC-424. Odluka Radničkog savjeta »Bilogorskih ugljenokopa« broj: 129/70 od 30. siječnja 1970. godine; Rješenje Okružnog privrednog suda u Bjelovaru posl. broj: Fi-89/1970-2 od 28. veljače 1970. godine;

¹³⁵ HR-DAVŽ-SCKC-424. Zapisnik sastavljen 20. kolovoza 1970. godine kojem su prisustvovali inspektor rudarskog inspektorata SRH Kolin Marko i direktor i tehnički rukovodioc poduzeća Gerčer Branko te su potvrdili Odluku koju je Skupština općine Koprivnica donijela 24. srpnja 1970. godine da se otvori postupak redovne likvidacije.

¹³⁶ HR-DAVŽ-SCKC-424. dopis broj 1109/70. od 26. listopada 1970. godine kojim Koprivnički ugljenokopi Bregi u redovnoj likvidaciji upravitelja pogona Bregi obavještavaju o načinu zatvaranja jame »Petrovdol«.

¹³⁷ HR-DAVŽ-SCKC-424. Uputstvo o zatvaranju zračnih okana na području Stare jame i jame Petrovdol od 12. studenog 1970. godine.

¹³⁸ HR-DAVŽ-SCKC-424. Izvod iz zapisnika od 21. listopada 1970. godine.

¹³⁹ Zakon o Republičkom fondu za supstituciju »Narodne novine«, br. 18/71. U Zakonu je naveden podatak o

likvidaciji izda potvrda o dodjeljivanju sredstava Kombinat »Bilo Kalnik« Koprivnica koji će umjesto »Koprivničkih ugljenokopa« učestvovati u izgradnji objekata kojima se supstituiraju djelatnosti ugljenokopa.¹⁴⁰

Vrlo brzo nakon zatvaranja ugljenokopa, već 1974. godine, započinje svjetska energetska kriza, te se cijena nafte u narednih 10 godina povećala za osam puta. Da bi se stabilizirala ekonomska kriza Izvršno vijeće Sabora SR Hrvatske u travnju 1982. donosi zaključak, da se u okviru dugoročnog programa ekonomske stabilizacije razmotri mogućnost ponovnog otvaranja ugljenokopa na mjestima gdje postoji ekonomsko opravdanje, stoga je Izvršno vijeće Skupštine općine Koprivnica tokom 1982. godine odredilo SOUR »Bilokalnik« nosiocem revitalizacije ugljenokopa.¹⁴¹ Radnu organizaciju u osnivanju »Bilokalnik – Koprivnički ugljenokopi« osnovala Osnovna organizacija udruženog rada »Ciglana 7. novembar 1943.« Koprivnica 23. travnja 1983. godine.¹⁴² Radovi u Petrovdolu su započeli u svibnju 1983. godine krčenjem šume i izgradnjom pristupnih ceste, a u srpnju je započela izgradnja usjeka i izvođenje potkopa.¹⁴³ Rudnik je radio do 1989. godine kada je osnivač OOUR »Ciglana 7. novembar 1943.« 31. kolovoza 1989. godine donio odluku kojom se predlaže Skupštini općine Koprivnica da se pokrene postupak redovne likvidacije Radne organizacije »Bilokalnik – Koprivnički ugljenokopi« Koprivnica u osnivanju. Naime rezultati probnih radova su pokazali da klasičnom metodom otkopa nije moguće postići takvu produktivnost da se postigne rentabilnost poslovanja, osim tog neophodna bi bila ulaganja u opremu što nije bilo moguće uz pokrivanje tekućih troškova rada, a pad plasmana ugljena nije dozvoljavao rast cijena, pa ugljenokop ne bi mogao pozitivno poslovati bez subvencije od 40 do 50 posto, te od osnivanja ugljenokop iskazuje negativne poslovne rezultate koje SOUR »Bilokalnik« nije bio u mogućnosti pokrivati, stoga Vijeće udruženog rada Skupštine općine Koprivnica donosi 15. rujna 1998. godine Rješenje o otvaranju postupka redovne likvidacije RO »Bilokalnik – Koprivnički ugljenokopi« u osnivanju, budući da ne postoje ekonomski uvjeti za njihovo osnivanje.¹⁴⁴

ZAKLJUČAK

Arhivsko gradivo ugljenokopa nakon 1945. je za Međimurje nešto slabije, a za koprivničku Podravinu vrlo dobro sačuvano, s obzirom da su sačuvane sve serije gradiva. Iz sačuvanog gradiva se može vrlo dobro rekonstruirati rad ugljenokopa, a gdje to nije moguće mogu se podatci nadopuniti iz gradiva drugih fondova. Iz sačuvanog gradiva bilo bi moguće obraditi i druge teme vezane uz rad ugljenokopa koji su se pokazali kao vrlo bitna industrijska grana, čiji značaj je naročito dolazio do izražaja u vrijeme nedostatka energenata.

Eksploatacija ugljena kao industrijska grana bila je vrlo važna i nakon 1945. godine budući da je ugljen bio važan izvor energije kako na području bivše Jugoslavije tako i na području Hrvatske. Važnost eksploatacije ugljena pokazuje i činjenica da su važniji ugljenokopi u Hrvatskoj bili proglašeni poduzećima od državnog značaja, od republičkog značaja, a bilo su vrlo značajni i za jedinice lokalne samouprave koje su u slučaju nedostatka energenata otvarale ugljenokope. Važnost eksploatacije ugljena na području Međimurja i koprivničke Podravine pokazuje i postojanje većeg broja privatnih ugljenokopa prije 1945. godine, a nakon 1945. eksploatacija ugljena se vezala uz industriju, te je samim time i bila vrlo važna industrijska grana. U ovom samo radu obradili ugljenokope s jedan od aspekata s kojih bi se mogli obraditi rad, a s obzirom da je gradivo ugljenokopa arhivistički sređeno i u Državnom arhivu za Međimurje i u Arhivskom sabirnom centru Koprivnica, moguće ga obraditi i s drugih aspekata.

korištenju sredstava za učešće u izgradnji objekata kojima se zamjenjuju djelatnosti ugljenokopa.

¹⁴⁰ HR-DAVŽ-SCKC-424. Zaključak Likvidacijskog odbora Koprivničkih ugljenokopa Bregi broj: 7/72 od 18. siječnja 1972. godine.

¹⁴¹ FELETAR D, 1986, 187–188.

¹⁴² Službeni glasnik Općine Koprivnica, broj 10 iz 1989. godine.

¹⁴³ FELETAR D, 1986, 187–188.

¹⁴⁴ Službeni glasnik Općine Koprivnica, broj 10 iz 1989. godine.

LITERATURA I IZVORI

1. FELETAR Dragutin, *Industrija Podravine*, Varaždin, 1984.
2. FELETAR Dragutin, *Podravina – prinosi poznavanju gospodarskog razvoja Sjeverozapadne Hrvatske*, Koprivnica 1973.
3. FELETAR Dragutin, *Podravina Općine Đurđevac, Koprivnica i Ludbreg u prošlosti i sadašnjosti*, knj. 1: *Povijesno-geografski pregled od paleolitika do 1945. godine*, Koprivnica 1988.
4. FELETAR Dragutin, *Povijesni razvoj i suvremeno značenje vađenja ugljena na podravskoj Bilogori*, *Radovi Zavoda za znanstveni rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, br. 1, Varaždin, 1986, 171-191.
5. FELETAR Petar, *Industrija Podravine – od manufaktura do deindustrijalizacije (Glavne etape i procesi)*, *Podravina*, br. 20, Koprivnica, 2011.
6. HOLJEVAC TUKOVIĆ Ana, *Društveno-gospodarske reforme 1950-1952. i njihov odraz na upravu Narodne Republike Hrvatske*, *Arhivski vjesnik*, vol. 46, br. 1, 2003, str. 131–146. <https://hrcak.srce.hr/7376> Citirano 17.01.2019.
7. HR-DABJ-143. Bjelovarski ugljenokopi »Mišulinovac« Mišulinovac (1952.–1966.)
8. HR-DABJ-144. Križevački ugljenokopi Vojakovački Kloštar (1947.–1968.)
9. HR-DAM-102. Općinski sud (Kotarski sud) u Čakovcu (1945.–1990.)
10. HR-DAM-15. Narodni odbor kotara Čakovec (1945.–1962.)
11. HR-DAM-193. Međimurski ugljenokopi Mursko Središće (1946.–1972.)
12. HR-DAM-194. Rudnik mrkog ugljena Štrigova (1955.–1959.)
13. HR-DAM-47. Narodni odbor općine Štrigova (1952.–1962.)
14. HR-DAVT-61. Rudnici lignita »Bilo« Pitomača (1948.–1970.)
15. HR-DAVŽ-32. Narodni odbor kotara Ludbreg (1945.–1955.)
16. HR-DAVŽ-SCKC-1083. Ugljenokop »Franjo Hladnić« Rasinja (1948.–1951.)
17. HR-DAVŽ-SCKC-30. Narodni odbor kotara Koprivnica (1945.–1962.)
18. HR-DAVŽ-SCKC-398. Gradska poduzeća u Koprivnici, Gradski ugljenik Petrovdol (1949.–1957.)
19. HR-DAVŽ-SCKC-424. »Koprivnički ugljenokopi« Bregi (1946.–1972.)
20. *ISAAR (CPF), Međunarodna norma arhivističkoga normiranoga zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji*, drugo izdanje, Zagreb, 2006. http://www.arhiv.hr/Portals/0/ISAAR%28CPF%29_2_Izd_Hrv_1.pdf (21.3.2019.)
21. *ISAD(G), Opća međunarodna norma za opis arhivskoga gradiva*, drugo izdanje, Zagreb, 2001. http://www.arhiv.hr/Portals/0/ISAD_%28G%29_2_Izd_Hrv.pdf (21.3.2019.)
22. KALŠAN Vladimir, *Građansko društvo u Međimurju*, Čakovec, 2000.
23. KALŠAN Vladimir, *Međimurska povijest*, Čakovec, 2006.
24. KOLAR DIMITRIJEVIĆ Mira, *Podravski rudnici za vrijeme Drugog svjetskog rata*, *Podravski zbornik* 79, Koprivnica, 1979, 60–69.
25. KOLAR DIMITRIJEVIĆ Mira, *Prijeratno podravsko rudarstvo. Rudnici ugljena na području koprivničke i đurđevačke Podravine do Drugog svjetskog rata*, *Podravski zbornik* 78, Koprivnica, 1978, 48–59.
26. KOLAR DIMITRIJEVIĆ Mira, *Rudnici ugljena u Glogovcu kraj Koprivnice do 1941.*, *Podravski zbornik* 77, Koprivnica, 1977, 30–38.
27. LAJNERT Siniša, *Željeznička infrastruktura koprivničkih ugljenokopa, Koprivnički Bregi (1945–1952)*, *Podravina, časopis za multidisciplinarna istraživanja*, br. 22, Koprivnica, 2012, 26–40.
28. LAJNERT Siniša, *Željeznička infrastruktura rudarskih poduzeća (1918-1941): izvori* Hrvatski državni arhiv, *Holon*, br. 3(2), Zagreb, 2013, 125–157.
29. Narodne novine.
30. Službeni glasnik Općine Koprivnica.
31. Službeni list FNRJ.
32. Zbornik zakonah i naredbi Kraljevine Hrvatske i Slavoniji.

SUMMARY

The paper presents development of coal exploitation in the area of Međimurje and Podravina region around Koprivnica in the period after 1945 with reference to the time period between the two world wars. The paper is primarily founded on researching archive sources located in the State archives of Međimurje and the Archive collection centre in Koprivnica, whereas the missing data were supplemented through the archive sources of the State archives in Varaždin, State archives in Bjelovar, State archives in Virovitica, and to lesser extent with articles dealing with coal mine in Podravina region around Koprivnica immediately after 1945 and coal mines in the 1980s, since those sources were not preserved in the coal mine funds.